

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSEERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măgisterilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 20 cr.

Deschideți lupta în comitate!

In săptămâna asta s'au hotărât pentru țeara întreagă zilele de alegeri generale (de obște) în comitate și municipii.

Comitatele mai sânt și pentru noi Românii, singurele redute (cetăți) pe cari dacă oameni deplin viguroși și voitori am fi, pe lângă o încordare oarecare, le-am putea încă lua cu asalt din mâinile străine ce azi le țin!

Cine are puterea în adunările comitatelor, o are peste întreg comitatul, acele odunări numind pe solgăbirii și fisolgăbirii, car' acestia pe notari și primari! E dar' de sine înțeles, că noi trebuie să ne încordăm toate puterile pentru alegerile din comitate, ce se vor întâmpla în lunile viitoare.

Românilor de pretutindenea! Vă atragem de cu bună vreme luarea aminte asupra acestui lucru, și vă conjurăm, ca toți câți numai aveți drept de alegători, să alergați la timpul seu la urnă, și să vă dați votul vostru pentru candidații români, cari se ajungă în congregația comitatelor noastre, luptând acolo pentru binele vostru al tuturor!

O vorbă lămurită.

Slobozirea din temniți a martirilor noștri, a dat privilegiu la o lungă și adâncită dispută asupra acestei întâmplări. Se știe că guvernul unguresc a cerut dela Maiestatea Sa eliberarea lor. El a făcut-o aceasta strimtorat și silit. Lumea mare însă, care merge cu zor înainte și n'are vreme să se oprească prea mult în cercetarea tuturor faptelor și întâmplărilor, a luat-o aceasta repede ca o „bunătată” din partea guvernului unguresc, și ca semn că pace are poate să se facă între Români și Unguri, pentru-că guvernul a pornit pe calea „îngăduințelor”. Amețiți de bucuria veștii eliberării, mulți Români vor fi crezut și ei înșiși așa. Mulți vor fi răsuflat mai ușor și vor fi socotit că acum ne putem îngădui să ne încordăm mai puțin, că am dat spre bine! Noi am tăgăduit-o aceasta dintru început (vezi nr. 38 al foii), tălmăcind cu totul altfel grațierea întâmplată, și faptele ce au urmat, ne-au întărit tot mai mult în credința noastră. A slobozit guvernul unguresc pe 10 înși din temniță, pe cei mai de

frunte, pentru-că prin chiar însemnătatea lor, prea atrăgeau ochii lumii spre ei în temniți, dar' în același timp a lăsat încă acolo pe mulți frați de-ai celor eliberați și pe mulți chiar de atunci încoace i-a osândit la închisoare, și un șir lung de procese făgăduiește altora aruncarea în temniță!

Ei bine, înseamnă aceasta o pornire din partea guvernului de a ne face nouă îngăduințe, și sânt aceste semne cari să ne îndreptățească pe noi la o descordare a opintirii de până acum? Ar trebui să fim de tot orbi ca să putem vedea așa ceva!

Să nu uităm că avem de lucru cu un dușman și tare și viclean și rău. Nimic ce face el, nu face fără socotință de a trage numai el folos din fapta sa. Așa a făcut și cu eliberarea martirilor noștri.

Noi ne-am spus pe a noastră, să lăsăm acum să urmeze și părerea altora despre faptul eliberării.

Eată, de pildă, ce zice „Unirea” din Blaj în cel mai nou al seu număr:

„Pe când deoparte s'ar fi părut, că liberarea osândiților în procesul Memorandului ar fi însemnat începutul unei vremi mai de pace, pe atunci de altă parte vedem, că tot cântecul cel vechiu rămâne la modă! Ba poate că nu mărim lucrul dacă zicem, că liberarea osândiților în procesul Memorandului s'a făcut numai pentru ochii lumii, ca pe sub mână și față de cei mai mici, cu atât mai tare să se poată lucra la distrugerea (zdrobirea) naționalităților nemaghiare”.

Ear' „Tribuna” scrie în fruntea numărului seu 209, dela 1 Oct. n., sub titlul „O vorbă lămurită”, un articol care într'adevăr e o vorbă lămurită asupra aceluiași lucru, și zice următoarele:

„Grațierea, ea singură și mai ales în chipul cum s'a făcut, nu se poate socoti drept un pas de apropiere! În fel foarte nimerit a caracterizat starea noastră de acum unul dintre amicii și întemeietorii „Tribunei”, prin următoarea istorioară:

„Pișta datorește lui Ioan două sute de florini, pe cari întârzie mult timp a-i plăti. Cerându-și în sfârșit Ioan în chip foarte stăruitor plățirea datoriei, se naște între ei o ceartă aprinsă, care se sfârșește cu aceea, că Pișta smulge lui Ioan pălăria din cap și fugă cu ea!

„Ioan strigă acum după pălărie.

„Pișta, amenințat și din alte părți, se întoarce dela o vreme spre Ioan zicându-i:

„Hai să curmăm cearta, poftim aici îți e pălăria, sântem împăcați, și de aci înainte să ne iubim ca frați!”

„Bine, bine” răspunde Ioan, „dar' cum rămâne cu cele două sute de florini?”

„Așa și noi astăzi, nu putem să le zicem Maghiarilor altceva, decât că ne pare bine că ne-au dat înapoi pe fruntașii noștri, pe cari îi smulseseră dintre noi, dar' cum rămâne cu drepturile noastre naționale, ce ne datoresc?”

„Dacă ei cred, sau fac pe alții să creadă, că sântem împăcați sau chiar și numai pe cale a ne împăca, se înșală!”

„Visitele (mergerile pentru darea mulțumitei) dlor Lucaciu și Coroianu la ministri, au fost pași mai mult personali ai lor, decât politici, ceea-ce se întărește și prin chiar mărturisirile lor proprii.

„Dacă guvernul însă dă acestor visite o însemnătate politică și împodobindu-le cu alte știri neadeverate, pentru a naște în lăuntru și în afară părerea despre o înlăturare a certei politice dintre Maghiari și Români, cu atât mai rău pentru cei-ce sânt amăgiți în acest chip!

„Poporul român stă liniștit în fața acestor apucături și șiretlicuri politice ale guvernului, și va da în curând dovezi, că n'a purtat și nu poartă o luptă fătarnică și ușoratică, ci o luptă pentru ființa sa națională, în care numai pe temeiul de îngăduințe pipărite, vезute, se poate stobila și întări pacea!”

Da, așa este!

În chipul acesta avem să vedem noi starea în care am ajuns după eliberarea din temniță a dlor Dr. Rațiu, Dr. V. Lucaciu și soții.

De o slăbire a opintirii noastre în luptă, nu poate fi vorba, din contră de o încordare poate, căci eată dușmanul se folosește și de apucături viclene pentru a amăgi lumea, ca să-și mai întoarcă privirea dela el, ca cu atât mai ușor să ne poată juca ear' cum lui îi place!

Noi să fim treji, să nu cunoaștem oboseala, să nu facem pauză, ci mai virtos să punem umăr la umăr, strigând cu bărbăție: Înainte!

Pastorale archierești.

Din privilegiul intrării în viață a legii despre *căsătoria civilă*, capii bisericilor creștine din țară, s'au pus, încă de cu vreme, pe lucru, și au ținut sfaturi archierei, ei între ei și săboare cu aleșii bisericilor lor, și au statornicit anumite hotărâri de care se se țină credincioșii lor, pentru-ca sfânta credință și biserica lui D-zeu se nu simță prea mult urmările păgubitoare ale l gii noue.

Din partea bisericii *greco-orientale* române s'au început desbaterile asupra acestei trebi în congresul seu național-bisericesc din primăvară (vezi nr. 21 al „*Foii Poporului*“), apoi s'au urmat în sfatul archiereilor adunați la Sibiu, și în consistoarele lor. Au hotărât darea unei „*epistole pastorale*“ în numele tuturor, prin care mai lămuresc prescriesele celor trei l gi: d spre *căsătoria civilă*, despre matriculele de stat și despre confesiunea (credința) la care au se țină copiii născuți din căsătorii mestecate. Privitor la *căsătoria civilă* apoi, ea fiind cea mai primejdioasă pentru clătina credinței poporului și alipirii lui la biserică, fiecare archiereu de sine se scrie pentru credincioșii sei câte o cuvântare pastorală, în care, întemeiat pe sfânta scriptură, se pună la inima fiilor sei sufletesti ținerea și mai d-parte la sfântul obicei al binecuvântării căsătoriei prin biserică.

Până acum episcopul *Nicolae Popca* dela Caransebeș, și *Ioan Meșianu* dela Arad și-au publicat pastoralele lor. Sunt pline de învățături frumoase aceste pastorale, și duhul blândeței și al dragostei lui Dumnezeu răsuflă dintr'însule. Ele vor fi cetite în toate bisericile de mai mulțori, vom scoate totuși și noi pentru cetitorii nostri, anumite părți din ele.

Sfințitul episcop *Popca*, în a sa pastorală, după-ce arată pe larg și frumos, cum *căsătoria bisericească* e un așezământ sfânt dumnezeesc, întărit de Mântuitorul Christos, zice între altele:

„Toate acestea vi-le-am spus, iubiților fii sufletesti! pentru-că fiind eu din îndurarea lui Dumnezeu archiereul și păstorul vostru sufletesc, am datorința sfântă se le arăt și se le învăț.

Dară, dacă eu archiereul vostru, sunt chemat și îndatorat ca se vă învăț pe voi și se grijesc pentru bunăstarea voastră vremenică și veclnică, si voi, fiii mei sufletesti, sânteti îndatorați a lua aminte învățăturile mele părințești și a asculta de ele, pentru-că Scriptura zice în această privință: „Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, la a căror săvirșire a vieții privind, se le urmați credința“; apoi: „Ascultați de învățătorii voștri și se supuneți lor, că ei privegiază pentru sufletele voastre!“

„Dacă voi, iubiților, ascultați de învățăturile bisericești, și le impliniți cu toată scumpătatea, atunci voi sânteti mădulări adevărate ale bisericii, în care cu toții ați intrat prin sfântul botez. Acela care nu ține cu sfințenie învățăturile bisericii, acela nu este și nu poate fi mădular al bisericii întemeiate de Domnul nostru *Isus Christos* prin scump sângele seu!

„Deci, iubiților fii sufletesti, țineți cu toată scumpătatea și cu sfințenie toate poruncile, învățăturile și tradițiunile bisericești, căci, după cuvântul evangelistului Ioan: „Cel-ce rămâne în învățăturile lui Christos, acela are și pe Tatăl și pe Fiul. Tot cel-ce calcă porunca și nu rămâne în învățătura lui Christos, nu are pe Dumnezeu!“ Țineți toate tainele sfinte noastre biserici, în cari prin lucrarea cea văzută a preotului și a archiereului, oamenii primesc darul nevăzut al lui Dumnezeu. Țineți prin urmare și taina căsătoriei așa precum o prescrie sfânta noastră biserică, pentru-ca se se puteți chema adevărați fii ai bisericii, și adevărați fii și nepoți ai părinților și moșilor voștri! Mirii se meargă la sfânta biserică, pentru-ca acolo se se binecuvinte nunta prin preot, care în rugăciunile sale cele sfinte are se ceară dela Ziditorul nostru al tuturor binecuvântarea sa pentru cei-ce se căsătorese.

„Rămâneți statornici în credința strămoșească, care în totdeauna a fost scutul și apărământul cel mai puternic al neamului nostru românesc!“

„În sffrșit se nu uităm, iubiților, că încă rînduri-rînduri de vreme și mai grele au trecut asupra noastră și de toate ne-a mântuit Domnul! Mântu-ne-va El, și în viitor, de toate nenorocirile amenințatonre, dacă noi cu toții, cler și popor, ne vom afla la locul nostru și la înălțimea chemării noastre, trei urmând pilda cea frumoasă a părinților nostri, cari în zile de primejdii pentru viața bi-

sericească-națională se lipiau încă și mai strîns de sfânta biserică, ascultând de învățăturile ei mântuitoare“.

Sfințitul episcop *Meșianu* dela Arad în același chip și duh învață în a sa pastorală, stărind sfiuția-sa mai ales asupra datorinței preoților de a predica, lămuriind pe oameni și atrăgându-i prin sfinte învățături la casa lui D-zeu.

„Noi ținem, zice Sfinția Sa, că precum atunci, când un bun părinte vede cercări grele în familia sa, învață și luminează pe toți membrii familiei, cum se treacă fără primejdie peste acele cercări; tot asemenea și când un preot, un părinte sufletesc, vede cercări grele în poporul seu, familia sa cea mare, învață și luminează poporeni sei cum se treacă și ei peste asemenea încercări fără împedecare!

„Se învățăm și se luminăm și noi poporul nostru arătându-i prin cuvântări în biserică și prin învățături în afară de biserică, la ori-ce privilegiu, că învoeala civilă ce are a se incheia la slujbașul concrezut cu aceasta, sub numirea de „*căsătorie civilă*“, este o formă ce regulează legăturile civile ale căsătoriei, din punctul de vedere al legilor statului; pe când *căsătoria bisericească* este una dintre cele șapte taine ale legii cei noue, ce se îndeplinește prin preot în sfânta biserică, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

„Se se spună poporului, că *căsătoria civilă* nu numai nu împedecă pe cea bisericească, ci din contră chiar și slujbașul care a încheiat contractul civil, este înatorat a spune părților, că prin *căsătoria civilă* ele n'au făcut de-ajuns și datorinței lor religioase!

„Se se sfatuească cei-ce voesc a pași la căsătorie, și părinții lor, ca ei dorința lor de căsătorie se o arete mai întâiu preotului, ca și până acum, pentru-ca preotul se aibă privilegiu a le da îndrumările și sgriginul de lipsă!“

Biserica *greco-catolică* s'a alăturat la cea romano-catolică, luând archierei ei parte la desbaterile aceleia, și hotărârile din acele sfaturi dându-se și în numele lor și fiind obligatoare și pentru Românii greco-catolici. Erită între altele ce hotărâri a publicat în pastorala sa biserică romano și greco-catolică, pentru ai sei credincioși:

„Ar fi o mare rătăcire dacă ați crede, că legea cea nouă ar fi schimbat chiar și în măsura cea mai mică datorințele religioase,

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Ticvanul-mare

culese de *Petru Belia*, econom.

Am auzit din bătrâni
Că nu-i bun gardul de spini
Ni-i copila din vecini,
Gardu i bun de scânduri late
Și copila de departe.

Asta-i mândra de atunci
Care dă paie la junci
Și la voinici buze dulci,
Asta-i mândra de apoi
Care dă paie la boi
Și la voinici buze moi.

De s'ar paște fetele
Pe coastă ca caprele,
Toată ziua n'aș lucra
Ci la capre aș umbra.

Din Bucium-sat

culese de *Moise Toma*, june.

Dragostile nevestești
De vrei se le implinești
Numai de rușine ești,
Că te bagă pe ferești
Și te scot
Pe unde pot!

Măi bădiță de departe
Trimite-mi puțină carte
Și nu 'mi-o pecetlul
Ca s'o pot și eu ceti,
S'o cetesc seara la lună
De va fi de voe bună,
S'o cetesc seara la stele
De-or fi vorbe frumușele!...

Mai luați-o pe 'nvirtite
Că hora-i pe isprăvite,
Se invirtim fetele
Se-și strîmbe călcăiele!

Din Oieșdea

culese de *Iuliu Munteanu*, june.

Nici cu gândul n'am gândit
Cine n'o ciufului,
Simbure dintr'o alună
Prietența mea cea bună!
De-aș trăi și eu pe lume
Numai se 'i mai pun' un nume
Măe grâu și ei — tăciune!
Măe grâu de primăvară
Și ei iarbă de-ai amară,
Măe frunză de mușcată
Și ei rață deșelată!

Cucul cântă că-i voinic,
Dar' eu cânt că n'am nimic,
Cucul cântă că-i buiac,
Dar' eu cânt că sânt sărac.

Nu ne zice de sărit
Că încă nu ne-am hrănit,
Nu ne zice de jucat,
Că nimica n'am mâncat!

ce le-ați avut până acum cu privire la căsătorie, căci învătăura și legile bisericii catolice despre căsătorie, pe lângă toată introducerea așa numitei „căsătorii civile“, obligă și de aci încolo sufletul vostru, și voi nici în viitor nu veți pute să le nesocotiți fără de păcat de moarte. Cu toate acestea afară de împlinirea strînsă a legilor bisericesti, la încheierea căsătoriei veți fi siliți a băga în seamă și prescrierile legii celei noue, cu scopul ca sfînta voastră însoțire, ce are să se lege în biserică, să aibă și înaintea statului urmări de drept civil.

„Pe dragostea Domnului nostru Isus Christos rugăm pe cei-ce vor a se căsători, ca după-ce au făcut destul cerințelor legii civile, dacă numai se poate, încă în aceeași zi să încheie căsătoria în biserică, înaintea feței lui Dumnezeu după rîndueala bisericii, până atunci ei nu se pot privi de căsătoriți, nu pot de-prinde drepturile soților de căsătorie.

„Nutrim nădejdea mîngăitoare, că voi toți, iubiți fii, veți primi cu ascultare gata și veți împlini aceste îndrumări arhieresti ale noastre. Ear' dacă s'ar afla catolici de aceia (de cari se ne ferească Dumnezeu) cari s'ar îndestul cu singura încheiere a așa numitei căsătorii civile, și după aceasta nu încheie căsătorie creștinească, acelora sîntem siliți de acum să le declarăm, că biserica noastră nicio-dată nu-i va recunoaște de adevărați soți de căsătorie creștini, și deoare-ce ei disprețuesc înaintea oamenilor legile bisericii și prin aceasta sînt spre sminteală, se înțelege dela sine, că atari oameni ca păcătoși publici pe lângă împotrivirea lor statornică și pe lângă conviețuirea lor păcătoasă, nu pot fi deslegați în taina mărturisirii și așa nu pot fi lăsați nici la sfînta cuminecătură; se înlătură și dela deprinderea unor drepturi bisericesti: nu pot fi primiți la botez și la sfîntul mir ca nănași, la cununii bisericesti ca martori; oficiul de curator bisericesc nu li-se poate încredința, și de înmormîntare bisericescă încă se împărtășesc numai atunci, dacă ei mor împăcați cu Dumnezeu, între semne de pocăință!“

Facem luători aminte pe credincioșii români și greco-orientali și greco-catolici asupra acestor arhieresti și părintești îndrumări tuturor, și-i îndemnăm la nesmintită și neștirbită ținare a lor!

— Din trecutul nostru. —

Mircea-cel-Bătrân.

Cele din urmă fapte ale lui.

Abia răsufînd nițel după înfrîngerea Turcilor la Rovine (lângă Ialomița) la 1398, și peste trei ani Mircea cu arma în mână trebuie să facă rîndueală în țeară-șoră vecină, Moldova. Pe tronul acesteia era în vremea asta familia Mușăteștilor, care era înrudită cu Mircea. Această familie e la 1400 alungată din domnie de un litvan, numit Juga, și ea cere ajutor lui Mircea. El intră în Moldova la 1401, bate pe Juga într-o luptă repede, și făcînd rîndueală în țeară, așează în tron pe Alexandru-cel-bun.

Într'aceea Baiazit, dușmanul cel tare al lui Mircea, ajunge într-o luptă care îl și răpunse. La 1402 Hanul Mongolilor, groaznicul Timur Lenk, venind din spre Miază-Noapte, se aruncă asupra împărăției lui Baiazit cu o oaste cum rar se pot vedea, de 800.000! Baiazit abia avea 400.000, cu care el ține o luptă desnădejduită, dar' e zdrobită întreagă și însuși Baiazit cade ucis de Mongoli. După el rămân trei fii: Suleiman, stăpîn peste părțile din Europa, ear' Musa și Mohamet peste cele din Asia.

Mircea ca să slăbească împărăția turcească, se pune să ațite ură între cei trei frați, și isbutește. El zice lui Musa să vină din Asia la el, că-i dă ajutor să bată pe fratele seu Suleiman și să ajungă el stăpîn pe părțile din frumoasa Europa.

Musa ascultă, vine, leagă învoeală cu domnul român că de-o ajunge el împărat în locul fratelui seu, dă lui Mircea toată Serbia și Bulgaria. Mircea îi dă ajutor și pleacă asupra lui Suleiman și cuprinde părțile de dincolo de Dunăre până la Adrianopol (din jos de Rumelia de azi)! Lăsat aci domn, Musa nu poate stăpîni mult, că e bătut de Suleiman și silit să fugă ear' la Mircea de nou după ajutor. Mircea îi dă ostași, cu cari Musa

bate cumplit pe Suleiman și-i smulge împărăția (la 1410) și se sue el pe tronul turcesc și domnește doi ani și jumătate. Atunci fratele seu Mohamed din Asia 'l-a atacat pe Musa și 'l-a bătut, și el ear' a plecat la Mircea, dar' pe drum a fost prins, dus la frate seu și — spânzurat!

După astea Mircea, ca să nu vină acum Mohamed și asupra lui, 'i-a trimis de cu bună vreme soli de pace și a legat prietenie cu el, învoindu-se chiar a-i face pe an un dar de 300 lei în argint turcesc. Dar' n'are când să-i plătească, căci un alt fiu al lui Baiazit, Mustafa, se scoală contra lui Mohamed, și cerînd ajutorul lui Mircea, Mircea îi dă ajutor, stricînd prietenia cu Mohamed. Dar' n'avu vreme se se bată, căci Mustafa fu prins de frate-seu Mohamed, care se năcăji rău pe Mircea că voise să-l ajute. Ca să-și răsbune, a pornit asupra lui și, la 1416, intră în Țeara-Românească și prădează rău o parte bună din ea, Mircea fiind de astă-dată mai puțin norocos. A mai avut Mircea apoi o luptă cu Turcii, când un nepot al seu 'i-a chemat să-l pună pe el domn în locul bătrînului. De astă-dată Mircea ceru ajutor dela Unguri și craiul unguresc Sigismund, i-a trimis pe Loșonczi cu oșteni, dar' Loșonczi a mâncat o bătaie pipărată dela Turci și a fost ucis, ear' Mircea vîzînd că de prăpădit toiaș s'a răzimat când a pornit la drum cu ajutor unguresc, a pus pace cu Turcii, fără a aștepta sfîrșitul bătăliei, și iscusit cum era, a făcut o pace destul de prielnică lui și țerii sale, perzînd numai cetățile de dincolo de Dunăre, și rămîndu-'i țeara lui neatinsă.

După toate acestea Mircea-cel-Bătrân-și-Mare, moare la anul 1418, încărcat de ani și de glorie, lăsîndu-ne o bogată moștenire de fapte mari, cu cari să ne mîndrim înaintea lumii întregi!.

im

Din Sebeșul-sășesc

culese de Simeon Henegariu.

Mână, bade, boii bine
Nu ținea ochii la mine,
Ochii mei sînt mari celăi
Și-or celui boii tîi
Și pe tine lângă ei.

Șterge-te, mândro, pe ochi
Nu te uita după pochi,
Și te șterge și pe gură
Că ești plină de unsură
Și popi-'s la 'nvătătură!

Uite, bade 'n ochii mei
Putea-vei trâl cu ei?
De nu, bade, lumea-i largă
'Ți-i căuta alta mai dragă,
Care-i cu costița neagră;
Al meu pîr e gălbior
Și eu-'s dragă tuturor,
Și la mari și la mai mici
Și la steaguri de voinici!

Din Seliște

culese de Ioan Oprea Țița, june.

Foaie verde de spînac
Vedea-m'aș, Doamne 'nsurat
De gura lumii scăpat,
Că zeu că m'am săturat
De-alergat noaptea prin sat,
Peste garduri tot sîrînd
Pe la ferești ascultînd,
Și zeu de-atîta junie
'Mi-s'o mai urît și mie,
Zua numai să ochești
Și seara să nimeresti...

Dragu-mi traiul din lume,
Frică mi-'i c'oi murl mîne,
Da ce mi frică de moarte
Mai frică mi-'i de păcate
Că-am cinci cară încărcate
Și unul de jumătate,
Făcute cu mîndrele
Pe toate cărările,
Mai ales cu fetele!...

Din Vărmaga

culese de Iuliu V. Ioanovici.

Frunză verde și-un tăciune
Amară-i gura de june,
Că te țucă și te spune!...

Mândra mea s'a lăudat
Că nu-i fată ca ea 'n sat,
Că-are șurț în două foi
Și draguț cu patru boi;
Și-am găsit-o cu minciuna
C'are șurț numa 'ntr'o foaie
Și bădiț numai c'o oaie!

Vai mândră frumoasă ești
Și nu te știu a cui ești,
Nice maica ce-ai avut,
Ce ochi negri 'ți-a făcut,
Și sprîncene vioarele
Buze moi și subțirele,
Făcute pe seama mea
Să le sîrut când oi vrea!...

Lupta în comune.

Din jurul Sighișoarei, unde Românii trăesc amestecați cu Sașii, primim o știre neplăcută din comuna Bruiu.

Eată ce ni-se scrie:

Bruiu, Sept. 1895.

Domnule Redactor,

Ne rugăm să ne trimiteti oare-cari îndrumări că ce să facem. că în comuna noastră Bruiu, care are 246 familii, între cari Sași 141, Români 80 și Țigani 25, se face nedreptate Românilor noștri.

Fiind să se întregască comitetul comunal, trebuiau aleși trei membri în comitet și doi suplenți (locuțitori).

Noi ne-am ales și pus din partea noastră cinci candidați și Sașii din a lor pe alți cinci, și fiind la votisare, noi am ținut toți laolaltă, dar' n'am putut isbuti să băgăm măcar unul dintre noi în comitet.

Beților Țigani li-s'a făcut și mai mare nedreptate, că deși sunt locuitori statornici în comună, pe ei nu 'i a primit la vot nici-decât, pentru-că ar ținea cu Românii.

Mă rog să ne învățați ce să ne facem, că până acum au fost totdeauna și dintre Români și în comitet și între jurați, dar' acumă nu mai sunt nicăirea nici un Român.

Că Sașii adunându-se cu preotul lor, s'au sf-tuit și au ținut laolaltă și ne-au dat pe noi înapoi, ear' noi am rămas noi de noi, că dl preot Nicolae Pușcariu n'a vrut să ne dea nici un sfat, și când a fost să se adune Românii, dumnealui s'a pus călare și s'a dus la Vesud, fără a ne sta într'ajutor.

Binevoii a ne da d-voastră sfat, cum am putea răsbi totuși să ajungem și noi eărăși în comitet?

Un plugariu.

În felul de față nu vè rămâne, fraților, decât calea bunei-înțelegeri. Sașii fac negreșit un lucru rău, dacă fiind atâția Români în comună, nu iau în comitet cel puțin tot doi Sași și un Român, precum s'ar cădea după numărul ce-l au. Din scrisoarea de mai sus vedem, că odată erau și Români. De ce nu mai sunt și acum? De ce se face acum abatere dela un obicei bun și drept? Asta nu o știm noi. De s'a întâmplat vr'o ceartă care a atras după sine ruperea cu vechiul obicei, apoi aici e buba, aici trebuie dres ca să se revină la el.

În toate comunele mestecate, se face învoeală între neamurile din ea, ca, potrivit numărului, câți să se aleagă în comitet dintr'un neam și câți dintr'altul, și apoi se țin oamenii de această învoeală, nec-rënd nici unul nici altul mai mult. Așa e aceasta la Orăștie, așa în comunele mestecate din cercul Sebeșului-săsesc, așa și pe aiurea.

Puneți-vă și d-voastră în înțelegere, pe cale pașnică, cu concetățenii sași, arătați-le că e nedrept ca d-voastră să purtați mai bine de a treia parte din greutățile comunei, ear' în comitet să n'aveți pe nimeni, și ei gândim că sunt atâta de cinstiți să iee în socoteală dreapta d-voastre cerere și să facă loc, ca a treia parte din comitet să fie dintre Români aleasă.

Încolo cu ruda cea lungă stând unul în față cu altul, nu se poate ajunge la capăt bun. Fiind mai mulți, au putere, și, după lege ei, pot băga tot Sași în comitet, dar' asta nu e și după dreptate! Ear' neținând seamă de dreptate, Sașii vor amări rău zilele Românilor și vor ridica între locuitori stări încordate ce ar

grămădi în inimile Românilor o ură mare față de Sași, trezind și hrănind în ei dorința de a face și ei la rînlul lor așa cu Sașii, când ei ar ajunge să fie mai mulți! Și cine poate chezeșul, că nu vor fi poate într'o vreme nu prea-prea îndepărtată, Românii mai mulți în Bruiu? Ear' până atunci, nedreptatea ce li-se face, pe lângă nesuferita încordare dintre ei și Sași, 'i-ar putea pe oameni împinge la pași grei și cu urmări ce nu se pot încă socoti. Pentru încungiuirea lor, bine ar face Sașii din Bruiu să facă dreptate Românilor de acolo!

După 1 Octomvrie n.

Puneți Români, de acum înainte fiilor voștri numai nume naționale și străbune, ce nu pot fi tălmăcite pe ungerie!

La încheierea căsătoriei, mergeți în fața slujbaşului civil, fără nici o podoabă, fără nici un alaiu, ear' întorși dela dînsul, îmbrăcați vestmânt de sərbătoare, luați vè părinți și rude, și cu vesel alaiu mergeți la casa lui D-zeu, și primiți binecuvântarea cerului!

„Fără podoabe, fără alaiu!“ Foile din Budapesta, năcăjite rău aduc din Moldova-nouă știrea despre atâtă căsătorie civilă întâmplată acolo la 4 Oct. n. și la care însurăței s'au înfățișat foarte „fără podoabe, fără alaiu!“ Mirele Constantin Muntean s'a dus la „noul popă“ în cămașe și ismene nelăute, ca-și-cum merge la plug, ori să-și facă un contract ceva, ear' mireasa s'a dus desculță și purtând pe cap o cărpă veche toată petecită! Purtătorul matriculelor, firește, 'i-a declarat căsătorii, și ei nici nu s'au ridicat de pe scaun când 'li-s'au pus întrebările, ci șezând 'i-au răspuns! Aveau numai doi martori cu ei, pe dl Atanasie Gava, student de medicină, și Nicolae Dalea, negustor, despre cari foile zic că ei au îndemnat pe tineri să facă așa, ca în bătae de joc de căsătorie civilă, și sunt năcăjite pe tineri cu atât mai mult, că după asta ei au mers acasă, și au plecat la biserică îmbrăcați în haine foarte frumoase cu mare paradă și mare alaiu, și s'au cumnat! — Noi din parte-ne n'avem nimic de osândit în această purtare! Felicităm pe tinerii miri!

Precum am zis! Mișelia s'a început! Ne-am spus părerea noastră, că purtătorii matriculelor vor cerca să ungerizeze numele noilor născuți, și pentru aceea am zis: să punem fiilor noștri numai nume ce nu pot fi traduse pe ungerie. Că așa-i precum noi am zis, ne arată următorul fapt întâmplat la Brașov: Dl Radu Sînghe s'a dus să înștiințeze pe un nou născut fiu al seu, căruia voia să-i dea tot numele seu de botez „Radu“. Slujbaşul însă n'a voit să scrie numele românesc Radu, ci 'l-a tradus pe ungereste cu „Rudolf“. Tatăl a protestat contra acestei prostii, cu atât mai virtos, că doar' Radu nu poate fi deloc tradus în altă limbă! „Rudolf“ e nume național nemțesc ce nu poate fi tradus în alte limbi, precum Radu al nostru nu! Cu atât mai mare e prostia a le pune pe unul pentru altul!

Părinții români în astfel de febură să declare că nu recunosc acel nume, și că atunci când fiul seu va fi strigat undeva pe acel nume: nu-l va recunoaște și nu va răspunde lui!

Afară cu chipul lui Christos!

Îndrăsneala Jidanilor în țeară la noi, după-ce guvernele ungereste toate pe ei se razimă ca pe un toiag afurisit, a început a merge foarte departe. Următoarea întâmplare povestită de foaia ungerescă „Hazánk“ ni-o dovedește asta destul de lămurit. Eată ce s'a întâmplat:

În Nagymaros (în Țeara-Ungurească) la 1 Octomvrie n. sfatul comunal a ținut adunare, și anume în odaia în care au să se încheie și căsătoriile civile. În odaie se află și chipul restignirii: Christos pe cruce, cioplit din lemn, cum se obicei-nuește la catolici. În decursul ședinței un membru al sfatului, cu numele Scheibner, se ridică și în numele jidovimii, cere darea afară din această odaie, a chipului restignirii, de reme-ce aici au să încheie căsătorie nu numai creștinii, ci și Jidanii, cari nu vor să aibă înaintea ochilor lor acel chip! De nu-'l îndepărtează, el va face arătare la fișpanul și chiar la ministrul! Tocmai în aceeași zi se cetise creștinilor scrisoarea pastorală a episcopilor catolici, care îi pusese pe gânduri și-'i mișcase, și când Jidanul Scheibner, le-a ținut acum și el a sa predică, au rămas încrămășiți și s'au făcut palizi de atâta obraznicie! În cele dintâiu clipe toți au tăcut, neștiind ce să zică! Primarul a intrerupt tăcerea. El s'a ridicat și arătând spre crucea cu restignirea a zis mișcat:

„Pe acest Christos jurăm, că până vom trăi noi și urmașii noștri, acest semn al restignirii de aici nimenea nu-'l va îndepărta!“

S'a ridicat apoi cassarul comunal și 'l-a întrebat pe jupânul, că atunci când înainte cu câțiva ani, a venit la Nagymaros cu bățul de cerșitor, statu-'i-a lui Christos în cale? ear' acum după-ce s'a îmbogățit între închinătorii lui Christos, de ce cere îndepărtarea acestui chip al lui D-zeu?

„Nu cumva dorești înlăturarea crucii și de pe coroana regească?“ a întrebat viceprimarul, — și toți au început a înjura și ocări pe obraznicul Jidan, și 'l-ar fi și bătut, de nu se făcea perdut din sala de ședințe. Vestea purtării lui a străbătut repede și afară, și la eșire, o grămadă mare de oameni îl așteptau pe Jidan și cu petri 'l-au alungat în lungul stradelor. Ca să nu-'l ajungă urmările furiei poporului, s'a rinduit ca poliția să-i păzească casa, dar' în seara de 1 Oct. totuși ferestrele Jidanului au fost sdrobite cu petri.

Noi vedem în puterea catolicilor ungeri din Nagymaros o pildă de bărbăție asupra căreia îndreptăm luarea aminte a cetitorilor noștri.

Ei au vorbit frumos, ca creștinii cu credință tare, și pilda bună să o luăm de ori-unde am vedea-o! Când credința su-

statului t6u e a5a urit batjocorit6, 5i dreptul a5a mi5e5le5te p6lmuit, *arat6-te b6rbat* intru ap6rarea lui, fie apoi *ori-cine* cel-ce 7i-7-a atacat!

Dac6 fa76 de Unguri, 5i *la ora5*, se obraznicesc Jidanii a5a, ce vor fi fac6nd ei fa76 de biete le popoare nemaghiare de *pe la sale*? Sfatul ora5enesc dela Nagymaros a ar6tat cum e a te purta in astfel de impregiur6ri! Noi numai at6t avem inc6 de zis, c6 fa76 de noi, nu numai *Jidanii* se poart6 a5a, ci 5i cei de o semintie cu membrii sfatului dela Nagymaros, 5i noi *5i fa76 de unii 5i fa76 de al7ii*, c6nd ne nedrept6tesc, *trebuie s6 p65im cum ei acolo au p65it fa76 de obraznicul Jidan!*

Legea comunal6.

(Urmare)

In ora5ele cu magistrat regulat prim6ria o formeaz6: primarul, c6pitanul de poli7ie, coasilierii, protonotarul, notarii cu salar regulat, protofiscalul, fiscalii cu salar regulat, asesorii orfanali, cussarul, comptabilul, controlorul, tutorul public, arhivarul, medicul, inginerul, forestierul comunal 5i al7i func7ionari a5eza7i de comun6 am6surat cerin7elor locului.

Consiliul (senatul) st6 din: primarul ca pre5edinte, c6pitanul de poli7ie, consilierii (senatorii), protonotarul, protofiscalul 5i medicul, ca membri.

§. 64. Statutele de organiza7ie (intocmire) facute de ora5ele cu magistrat regulat, pe temeiul §-lui 65 al art. de lege XVIII din 1871, mai departe acele statute ale comitatului in cari s'au prescrie regulele dup6 cari au a s6 intocmi toate comunele mici 5i mari ale comitatului, deasemenea 5i statutele comunale ce reguleaz6, pe temeiul acestora, lucr6rile membrilor prim6riei 5i num6rul personalului de slujb6, s6nt a se aduce in congl6suire cu hot6r6rile acestei legi in termenul ce li va satori ministrul trebilor din l6untru ale 7erii.

§. 65. Plat6 regulat6 primesc:

In comune mici 5i mari: notarul, ori notarii, notarul cercual 5i medicul ordinar ori medicul cercual.

In ora5ele cu magistrat regulat: membrii prim6riei 5i to7i slujba5ii de lips6 la manipulare (indeplinirea slujbei), 5i de ajutor.

Plata precum 5i m6rimea pl67lor deosebite de zi (diurne), le statore5te comun6 prin statut.

Privitor la aceea, ca in comunele mici 5i mari peste tot membrilor prim6riei s6 li-se de6 salar? 5i c6t? mai departe care slujbe ale prim6riei s6 se lege — 7in6nd seam6 de impregiur6rile locale — de o cautiune (punere de chize5ie) in avere, ce trebuie hot6rit6, — 7in6nd seam6 de obiceiul de p6n6 acum, de st6rile de avere ale comunei 5i de lucrul ce-l au membrii prim6riei, — statore5te ins65i comunele in statutul pomenit in §-ul de mai sus.

Acolo unde st6rile cer, cercul (solg6bir6ul) poate r6ndul ca casa 5i alt6 avere a membrilor prim6riei, s6 se asigure in c6ntra focului pe cheltueala comunei.

§. 66. Plata la an a primarului nu poate fi mai mic6 dec6t cea de slujba5 al pretorilor din ac6l cerc; a c6pitanilor de poli7ie nu poate fi mai mic6 dec6t cea statorit6 pentru vice-pretori.

Plata notarului comunal, ori al notarului cercual in comune mici 5i mari o statore5te comitatul ascult6nd 5i p6rerea reprezent6n7ei 5i am6surat impregiur6rilor materiale ale comunei, ori a comunelor intrunite.

Aceast6 plat6, nesocotind locuin7a ce e a se da in natural, nu poate fi mai mic6 de 400 fl. v. a. 5i acolo, unde iart6 starea material6 a comunelor, pretura poate m6ri plata p6n6 la 600 fl.; comunei li r6m6ne dreptul de apela7ie la ministrul de interne (al treburilor din l6untru) in contra acestei hot6r6ri a comitatului.

Plata de p6n6 acum6 5i peste tot plata odat6 statorit6, nu se poate sc6rli mai jos. Abatere dela aceasta poate ave loc numai atunci, dac6 comuna dovede5te ingreunarea peste m6sur6 5i dac6 sc6rirea o int6re5te 5i comitatul. P6m6nturile folosite p6n6 acum de c6tr6 notari, s6nt a li-se l6sa 5i mai departe, notarilor, dar' venitul anual al p6m6nturilor m6surat dup6 catastrul de dare, se poate subtrage (scoat6) din plata statorit6 in bani gata; in contra hot6r6rii celor mai mari, se poate apela la ministrul de interne.

Despre asigurarea sortii notarilor imb6tr6ni7i 5i despre a v6duvelor 5i orfanilor r6ma5i dup6 acestia, comitatul e indatorat a se ingriji prin un a5ez6m6nt de pensiu ne, prin statut facut anume, ce e a se face. Spre acest scop se pot inso7i 5i mai multe comitate.

§. 67. Pe notarul li pl6tesc laolalt6 comunele din cercul lui.

Despre aceea, c6 oare-care notariat cercual s6 7ina l6ng6 notarul cercual 5i adjunct notarial (ajutor), deasemenea, c6 notarul cercual 5i viconotarul (notarul-ajutor) in care comun6 s6 locueasc6, c6 comunele inso7ite intr'un cerc in ce m6sur6 s6 se imp6rt65easc6 la plata notarului 5i la cheltuelile ob5te5ti, — o hot6re5te din vreme in vreme vice-comitele (vici5panul), ascult6ndu-7i 5i pe comitetul reprezentativ 5i pe slujba5ul administrativ de acolo. In contra acestei hot6r6ri se poate apela la adunarea general6 a comitatului.

(Va urma.)

SCRISORI.

Alegere de notar.

Mun7ii-Apuseni, 29 Septemvrie 1895.

Onorat6 Redac7iune,

Cu durere viu a V6 imp6rt65i urm6toarele: In cercul notarial *Vidra-de-jos*, pe care il alc6tuiesc comunele: *Vidra-de-jos*, *Vidra-de-sus* 5i *Ponorel*, ajung6nd vacant postul de notar, s'a publicat concurs pe 30 Septemvrie, ins6 acest termen din „*pricini grabnice*“ s'a scurtat 5i s'a pus pe 28 Septemvrie.

Cu toat6 „*graba*“ aceasta s'a adunat iute reprezent6n7ii acestor trei comune pe ziua pus6, nu in num6rul recerut, dar' mul7umitor intr'un timp a5a scurt. 5i de ce ne temeam n'am sc6pat: dl pretor *Vl6ssza J6nos* 7i avea omul d-sale, ear' de doritul popoului, *George Iancu*, nu voe5te s6 5tie c6 5i d6nsul a concurat, 5i a5a „din oficiu“ candideaz6 numai pe un anume: *M6rtin K6roly*, vice-notar in Gyir6s, inc6rc6ndu-7i cu fel de laudo, c6 e *iurist absolut cu eminen7ie*, c6 vorbe5te limba popoului ca 5i d-sa, c6 e „*Italian*“ de na5tere, c6 st6 bun c6 va fi pe placul popoului 5i altele. In urm6 ori voim ori nu, li declar6 de notar ales! Corpul reprezentativ (aleg6torii) prim6r6 laudele 5i apuc6turile dlui protopretor cu un puternic

„*protest6m*“! 5i am e5it cu to7ii, r6m6n6nd dl protopretor 5i primarii singuri in cancelarie. Peste pu7in ne chiam6 prin un om s6 ne reintoarcem. Crez6nd c6 de ast6-d6t6 vom fi noroco5i a auzi 5i numele lui *George Iancu* pus in candida7ie, ne-am intors, c6nd colo tot acela unul, ba inc6 de m6nie incepe cu vorbe aspre la adresa preo7ilor 5i aleg6torilor, zic6nd c6 nu le folose5te nimica protestul, c6 5i a5a numai „*preotul gr.-cat*. *Coroiu din Ponorel* a protestat“! La vorba aceasta urm6 din nou un tunet de strig6te: „*protest6m cu to7ii*“! V6z6nd a5a dl protopretor pofteste pe cei 4 membri de in redere s6 subscrie protocolul, dar' 7i-a nimerit oamenii! *Nici unul nu s'a f6cut de batjocura conso7ilor s6 subscrie o atare h6rtie!* 5i a5a ne-am impr65tiat pe la ale noastre, inaint6nd protest 5i n6d6jduind, c6 se va face totu5i o alt6 alegere, dac6 m6car locurile mai fnalte vor lua in dreapta socotint6 dorin7a noastr6, *ca in acest cerc curat rom6nesc s6 avem un notar Rom6n!* Mai o7eli7i 5i in num6r mai mare ne vom inf67i5a la alegere! Nu va mai lipsi atunci nici un reprezentant din cele trei comune. P6n6 atunci s6 grijim ca buna in7elegere dintre noi, nime s6 n'o strice, s6 ar6t6m c6 s6ntem vrednici s6 ne cerem dreptul nostru in7re marginile legii!

Dl protopretor voe5te cu ori-ce pre7 s6 ne aduc6 pe cap pe „*eminentul iurist*“, dar' s6 5tie dl *Vlassa*, c6 *Mo7ii* s'au de5teptat 5i 7i 5tiu face datorin7a 5i s6nt con57ii de drepturile lor, 5i nu se vor l6sa s6 fie min67i ca o turm6 de oi de oamenii st6p6nirii!

Unul din cei de fa76.

CRONIC6.

Dl Ioan Mo7a, care de doi ani de zile, (dela Noemvrie 1893) a redactat „*Foiaia Popoului*“ spre mul7umirea tuturor, sfir5ind cu num6rul de fa76, trece, chemat fiind, la „*Revista Or65tiei*“ ce se tip6re5te in *Or65tie* (comitatul Hunedoarei). Va da ins6 5i mai departe ajutor foii noastre, mai ales cu folositoarele d-sale spicuiuri din trecutul nostru; d6ri de seam6 asupra c6r7ilor ce apar; traducere de legi, 5i altele.

Dl Dr. Vasile Lucaciu, a avut, precum se 5tie, inc6 in curgere p6ra d-sale cu solg6bir6ul dela S6tmar, pentru c6 7i-ar fi v6t6mat „*onoarea*“ prin o scrisoare. 5tim peripe7iile acestui proces. Os6ndit 6nt6iu de tribunalul din S6tmar, la 5ese luni temni76, tabla din Dobri7in a nimicit judecata pentru c6 tribunalul nu l6sase pe acusat s6 se apere rom6ne5te. La a doua pertractare tribunalul 7i-a declarat *nevinovat* pe Dr. Lucaciu. Atunci tabla a intors ea foaia 5i 7i-a os6ndit, in urma recursului ce facuse procurorul, la 5ese luni temni76. Contra acestei os6nde Dr. Lucaciu a apelat la Curia Regeasc6 din Budapesta, 5i in s6pt6m6na trecut6, Curia a pus cap6t p6rei, nimicind os6nda tablei 5i declar6ndu-7i *nevinovat* pe dl Dr. Lucaciu. 5i a5a dup6 trei ani de h6r7ual6, s'a pus cap6t acestui lung proces.

Acum dl Dr. Lucaciu se afl6 la Roma, in Italia, unde are un fiu la 5coal6, pe *Epa-minonda Lucaciu*, cu care dorea s6 se mai int6lneasc6, 5i mai ales a mers ca s6 roage pe Papa s6 intrevin6 pentru a-7i dob6ndi parochia din 5i5e5ti, unde de57 7i-s'a dat drept dela consistorul metropoliei din Blaj, episcopul Szab6 7i pune mereu pedeci de-a mai ajunge.

DI Rubin Patîța, la întoarcerea sa în Alba-Iulia din închisoarea Vașului, a fost, precum se vestește, întâmpinat de poporul de acolo cu bucurie mare. Tînărul țeran *Nicolae Roșca* a ținut o cuvîntare duiosă și totodată mult însuflețitoare, arătînd iubirea și alipirea pe care poporul român o păstrează luptătorilor sei naționali. A sosit din acest privilegiu, la Alba-Iulia și *Moș Herlea* din Vinelea, care a tîlmăcit eliberatului martir simțimintele de iubire ale țerănimii.

Precum se știe dl Patîța, fusese despotiat și d sa, ca alți închiși, de dreptul de avocat pe vremea șederii în închisoare, — acum că a eșit din prinsoare, 'i-s'a redat și dreptul seu de avocat mai departe.

*

DI Mihail Veliciu, sosind acasă din prinsoarea dela Vaș, 'și-a deschis și d-sa eărăși cancelăria de avocat în *Chișineu*.

*

Osândit. În cronica numărului nostru 37 am spus cum țeranul *Savu Oprișor* din Ocna-Sibiului e tras în judecată pentru-că a strigat, între alți mulți, „să trăească” când a venit comitetul național osândit dela Cluj pentru Memorand.

În 27 Septemvrie s'a ținut pertractarea. Bravul țeran frumos și românește s'a purtat în fața juzilor unguri, și a fost osândit la 21 zile temniță și purtarea cheltuelilor de proces vre-o 50 fl. S'a apelat contra osândei.

*

Pedepsiți. Cetitorilor noștri le este cunoscută pricina cu studenții din Blaj. (Vezi nr. 24 al „Foi Poporului”, articolul: „Cea mai nouă spaimă”). Pricina asta după multă cercetare s'a sfîrșit așa, că din 33 de studenți ce era să facă examenul de maturitate, pe 19 'i-a lăsat să-l facă acum în toamnă, ear' pe 14 'i-a oprit a-l face în Blaj, ci la alte gimnasil și anume cerîndu-'și voe pentru asta dela ministru. Eată numele acestor 14 tineri: *Tiberiu Brediceanu, Victor Blajan, Eugen Gheber, Eugen Lazar, Victor Macaveiu, Ioan Mateiu, Vasile Micu, Alexandru Moldovan, Eugen Pantea, Ioan Roșca, Valeriu Sassebeși, Eugen Șimonca, Octavian Teslăuan, și Toma Vasinca.*

'I-a pedepsit adeca ministru pe acesti tineri, ca fiind, după parereu ce 'și-a dobîndit din cercetări, dinșii mai vinovați pentru-că s'a scris pe chipul lor cuvintele „*Venin vom lua și în foc ne vom scîlda pentru idealul național!*” 'I-a făcut să aștepte încă un an până să mai poată face examenul ce-'l pu'cau face în vara trecută, și să alerge cu cheltueală pe la alte gimnasil, cu ai căror profesori și fel de învățatură nu sînt cunoscuți și dedați ca și cu cei din Blaj. Eată cum își câștigă statul „național” maghiar prieteni și binevoitori!

*

Biserica de 100 de ani. În 1/13 Octomvrie, adecă în Dumineca asta, se sîrbează în *Alba-Iulia* cu mare alaiu împlinirea alor 100 de ani dela zidirea bisericii române gr.-or. din *Alba-Iulia-Maeri*. Tinerimea română din loc și giur dă în această zi seara și o producțiune teatrală-declamatorică, în pavilionul de stică „*La Soare*”, la care poștește cu toată onoarea pe onoratul public. Venitul curat se va dărui bisericii, cu menirea de a se pune temeiul unui fond școlar. Cei-ce din greșeală n'ar fi primit invitați, să binevoască a se socoti prin aceasta de invitați După producțiune urmează joc.

*

Societatea „Andrei Șaguna”. Tinerii din seminarul român din Sibiui, teologi

(cari se pregătesc pentru preoție) și *pedagogi* (cari se pregătesc pentru dascălie), se întocmesc în fiecare an într'o „*societate de lectură*”, adecă o tovărășie a tuturor ce vor să între în ea, pentru a-'și da ajutor la cumpărarea de cărți și foi din cari mai bine să se lumineze, și pe cari apoi le lasă urmașilor lor în o bibliotecă, ținînd și adunări în cari desbat învățături folositoare pentru vieța lor viitoare de conducători ai poporului. Societatea are în fruntea sa de președinte (conducător) pe un profesor, și are un comitet. În toamna asta ea 'și-a ales următorii slujbași în comitet: președinte dl profesor seminarial *Dr. Petru Span*, vicepreședinte *Victor Păcală*, cleric cursul III.; arhivar și notar al corespondențelor dl *Ioan Dordea*, cleric cursul III.; redactor al foii lor „*Musa*” dl *Ioan Pop*, cleric cursul III.; notar al ședințelor societății dl *Ioan Dobre*, cleric cursul II.; bibliotecar dl *George Gheșe*, cleric cursul II.; vice bibliotecar dl *Teofil Căliman*, pedagog cursul I.; cassar dl *Vasile Giurgiu*, cleric cursul I.; controlor dl *Ilie Pop*, cleric cursul III. Membri în comitet s'au ales domni: *Grigorie Maniș* și *Lazar Bera*, clerici cursul III.; *Vicențiu Orășan* și *Iacob Manuil*, clerici cursul II.; *Dionisiu Roman* și *Ioan Șortan*, clerici cursul I.; *Ioan Pavel*, pedagog cursul III.; *Constantin Cristiu*, pedagog cursul II.

*

Între meseriași români din Cluj, după-cum ne scrie un tînăr Român, s'a pornit o îmbucurătoare mișcare. Până mai ieri-alaltă-ieri, sodalii români nu cutezau să vorbească românește în Cluj, dar' acum s'a trezit în ei mîndria de Români, și vorbese și cântă românește și prin localurile publice (ospătărie), ear' ce e și mai frumos, s'a trezit în ei mîndria de a se face cu toții membri ai reuniunii sodalilor, de sub conducerea dlui adv. Podoabă. Până acum sînt vr'o 30 de înși înscriși ca membri! Înainte cu Dumnezeu, fraților, și neamul românesc cu drag v'ea numi fi vrednici ai sei!

*

O dorință ungurească. De sub poalele Munților-Apuseni se scriu „*Tribunei*” următoarele: Un slujbaș ungur dela direcția financiară (perceptoratul) din vestitul Aiud, cercetînd mai multe comune de prin părțile acelea, pe lângă treburile sale de slujbă s'a „îndurat” a aduce vorba și de mișcarea română și mai ales despre martirii noștri. El, împintenatul adecă, zicea, că legile ungurești sînt prea blînde față de cei-ce ațtă contra statului maghiar, și că ar trebui să se înlocuească unii paragrafi cu alții noi, în cari să se zică, că pe ațtători să-'i scoată între baionete din țeară afară, ear' dacă s'ar mai întoarce și ar mai ațtă să fie — spînzurați! Mai zicea că el astfel ar fi urmat cu martirii noștri și că cei-ce 'i-au judecat au făcut foarte rău, căci trebuia să facă după dorința lui! E rău când nu întreabă unul de altul și lucră cu capul în straiță. Pe semne acest împintenat vrea să avanjeze ca ficiorul Țiganului....

*

Expoziția de vite arangiată de reuniunea română de agricultură din comit. Sibiului, se va ținea acum Duminecă în 1/13 Octomvrie, în *Apoldul-român*.

*

Moarte. Dl *Petru Florian*, paroch și viceprotopot onorariu gr.-cat. în *Racovița*, a răposat la 8 Oct. n. într'al 67-lea an al etății sale. Fie-'i țărna ușoară.

R Î S.

— *Dă-te în lături de lângă mine — zice un om cătră un pungaș, care în scociora prin buzunar la un loc unde era cam îmbulzeală, — că așa 'ți-oi da două palmi de nici în groapă n'ai să mă uiți!*

— *Îți mulțumesc de facerea de bine, n'am lipsă de ele, mai dimineată n'a îmbiat unul cu patru, și încă n'am vrut să le primesc...*

*

Într'o vîrnă știți de celea care nu dă pace nici dinților în gard, doi oameni vecini se întorceau într'o Duminecă dela biserică cătră casă.

— *Ce frig mai fuse astăzi în sfînta biserică, vecine, nu mai puteam sta în loc să ascult sfînta slujbă — zise unul.*

— *O că friguros mai esti și tu ca Țiganul! — răspunse celalalt, vezi mie încă nu-'mi fuse așa frig încoala, numai tocmai din opinci în sus.*

CETITORII SÎRGUINCIOȘI

„FOI POPORULUI”.

— Răvaș de laudă pentru cetitorii noștri din popor, care ni-au dat dovezi de dragoste cătră cetit și scris, trimițîndu-ne felurite scrisori. —

Crina Boșneag din Cornereva; *Nicolae Nartea* din Lunca; *Ioan* al lui *Ilie Brad Crețiu* din Gurariului; *Teodor Soboduș* din Cluj; *Nicolae Opincariu* din Sebeșul-săsesc; *George Muntean* și *Iosif Irimie* din Vrani; *Demetriu L. Todoran* din Șaroșul-ung.; *Gligor Murgu* din Iertof; *Ioan Franțiu* din Țerova; *Aninie Nanciu* din Pianul-de-jos; *Moise Moga* din Seliște; *Nicolae Posa* din Galeș.

POSTA REDACȚIEI.

D-sale F. C. în Șibot. E lucru gingaș ce nu e bine să-'l pui la foaie. Fă arătare la stația de gendarmi mai apropiată, unde se află un *oficer*.

D-sale G. M. în I. Așa cum d-ta ne împărtașești știrea nu o putem pricepe. E peste putință ca același solgăbiru care 'ți-a dat îngăduința de a-'ți face arie, pentru-că 'ți-ai făcut-o să te pedepsească! Va fi pe acolo vr'un regulament, credem noi, contra căruia au greșit cei pedepsiți, altfel ar fi strigătoare la cer nedreptatea ce vi-s'a făcut, și dumneavoastră să apelați contra ei, că are să se nimească o pedeapsă așa de nedreaptă. În chipul însă cum d-ta ni-o spui, nu poate fi, și de aceea nici că o putem pune la foaie. Trimiteți încoace judecata pe temeiul căreia ați fost pedepsiți, s'o vedem și să cercăm unde e nedreptatea, și apoi vom scrie.

Dlui D. L. T. în Ș. u. Am primit. Mulțumită. La rîndul seu vom alege din ele și publica.

Dlui Iuliu Holder pe Valea-Arieșului. Am primit. Sînt frumoase ca toate câte le-ai adunat d-ta. Vom folosi din ele.

D-sale G. M. în Vr. >O poveste< nu se va putea folosi, fiind prea gingaș a pune la foaie întemplări de acelea cu oaspe ce se obrăznicește cu găzdară. Poesia cătră întemnițați e prea înflăcărată ai putea avea proces. De cele populare ce mai 'a, la noi, vom publica.

Dsale I. B. Cr. în Gurariu. Și poesie d-tale e primejdioasă de publicat. Într'un loc zici: >Frați Români de pe munți, de pe hotare, flamura s'o ridicăm!<... etc. asta-i ca-și-cum 'i-ai ridică la revoluție, și ai avea proces pentru ea!

Dlui V. B. în Ch. Pentru acest număr sosită prea tîrziu. Vom lua notiță în cel viitor.

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Ciontea**.
Proprietar: **T. Liviu Albini**.

LOTERIE.

Tragerea din 5 Octomvrie n.

Timișoara: 20 57 29 58 33
 Viena: 46 9 76 42 84

Tragerea din 9 Octomvrie n.

Brünn: 13 87 14 20 46

Cărți mai noue.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ edată de dl *Carol Müller* în București, au apărut până acum, următoarele cărți pentru cunoașterea bunătății cărora vezi dările de seamă din nr.ii 23 și 36 ai „*Foii Poporului*“, precum și 125 și 201 ai „*Tribunei*“ din estan. Eată numerii mai noi:

Nr. 11: „*Din tinerețe; Tatăl; Pipița și Mișu-Pisu; Mănunchiul*“, — nuvele de *André Theuriel*, valoros scriitor francez, traducție de *Dumitru Stănescu*.

Nr. 12: „*Nuvele*“ de *Mihail Demetrescu*.

Nr. 13: „*Nuvele Romane*“ și „*Frica*“, sub titlu primă cuprinse fiind trei nuvele din Italia, Roma și giur (de unde și numele), ear' „*Frica*“ navelă din vremea războiului neatrănării României, — de *Duiliu Zamfirescu*.

Nr. 14: „*Antichitatea romană*“, descriere de obiceiuri și așez. minte de-ale străvechilor Romani, de *A. S. Wilkins*, profesor la *Owes College* din Manchester.

Nr. 15: „*Poesii și proză*“, de *Grigoriu M. Alexandrescu*.

Nr. 16: „*Povestea vorbii*“, de *Anton Pan.*

Nr. 17: „*Istorie*“, de *Doamna Colomb.*

Mai nou:

Nr. 18: „*Schițe satirice*“ de *Dumitru Teleor.*

Nr. 19 va fi: „*La ce se gândesc fetele*“, din poeziile marelui poet francez *Alfred de Musset*, traduse în versuri de *T. Stoenscu*.

Fiecare volum e de câte 6—9 coale, tipărit frumos și pe hârtie bună, costând numai câte 16 cr!

Toate se pot avé dela „*Institutul Tipografic*“ din Sibiu.

Fiindcă multe exemplare trimise de noi francate, s'au perdut la postă, e de dorit să se procure mai multe exemplare deodată, trimițându-se 20 cr. peste preț, pentru expedarea lor recomandată.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 80.000.
 Depuneri fl. 800.000. Circulația anuală fl. 10,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comand. i.

Direcțiunea institutului.

[759] 31—46

3 medalii de aur
 15 de argint
 12 diplome de onoare și recunoștință.

Franz Joh. Kwizda.

Fluidul de restituțiune

al lui

KWIZDA

[1794] 17—10

apă de spălat pentru cai. Prețul unei sticle 1 fl. 40 cr. v. a.

De 30 de ani întrebuintată în grajdurile curții și ale militarilor și civililor, pentru întărire după strapațe mari, la scrintituri, înțepinirea mușchilor etc., face caii să presteze mult la trainare.

Să se observe bine marca și să se ceară exclusiv fluidul de restituțiune a lui **Kwizda.**

Depositul principal:
Farmacia cercuală
 Korneuburg l. Viena.

Se cupătă în toate farmaciile și drogueriile din Austro-Ungaria.

Caii mai gustos, unicul sănitos și totodată | Unicul sănitos surrogat pentru boabe de cafe, recoscel mai iadim adese la boabe de cafe este: | mandat de medici pentru femei, copii și bolnavi este:

KATHREINER
CAFE DE ORZ KNEIPP

CEL MAI CURAT PRODUS NATURAL
 In grădini întregi.
 Palsificarea prin amestecături
 decel dădă imposibilă.

În fiecare loc de căpătat: 1/2 Kilo cu 25 cr.

Sanatate, Putere
 KATHREINER
 ADUCE
 ALIPI
 DIPLOM DE ONORARE
 1891-1894
 8 MEDALII DE AUR
 Dăru de seamă: Sunt de ocazi și de primă anmul pachete originale cu numele „Kathreiner“

MARKA DE TUTEA

Avis!

Prin acesta se aduce la cunoștința publică, că cassa de credit și de păstrare „Kacofana”, societate pe acțiuni în Șeica-mare, își începe activitatea sa în 7 a l. e. Acordă împrumuturi cu 8% și după depuneri, pe lângă contribuțiune plătește cassa 5%.

Domnii acționari restanțieri sunt rugați ca până în 15 l. e. st. n., ultimul termen, a solvi restul necondiționat la cassa.

Șeica-mare, în 4 Octomvrie 1895.

[2780] 2-2

Direcțiunea.

De arendat.

O casă de piatră cu trei odăi, culină, pivniță, grajd, șură, local de boltă aranjat cu tot mobilierul necesar și având dreptul a se vinde tutun și sare arendază numai decât în condiții favorabile. Casa este situată în cel mai potrivit și mai frecvent colț de stradă.

Doritorii sunt rugați a se adresa la proprietarul

[2760] 4-4

Ioan Ilieșiu,

în Țapu (Csicsóholdvilág). p. u. Mikeszása.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

au apărut tocmă și se află de vânzare în librăria Institutului Tipografic T. Liviu Albini, Sibiu, strada Macelarilor 21:

INDREPTAR PRACTIC
IN
ECONOMIA RURALĂ

compus de
cei 12 proceși întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de
Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

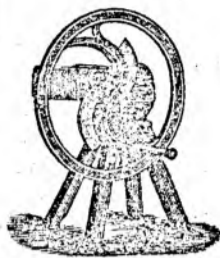
DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

Fondat 1857.

Andrei Török,

Fabrică de mașini agricole și
negustorie de fer,

SIBIU,

Poarta Cisnădiei Nr. 1. — Piața-mare.

Toate soiurile de mașini și unelte agricole.

Mare magazin de tăietoare de nutret, triore, teuscari de vin și de porne, butoze de porumb, tăietoare de napi, mori de uruit, pluguri, mașini de sămănot, grape, pluguri de prășit, mașini de sămănot cu mână, mori de curățit, mașini de treerat, vârtejuri, tulumbe etc. etc.

Specialitate:

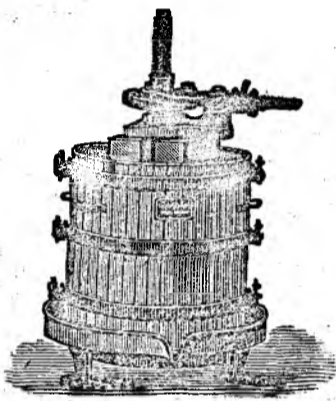
Mașini și unelte pentru lăcătari și fauri

Aranjamente complete de ateliere

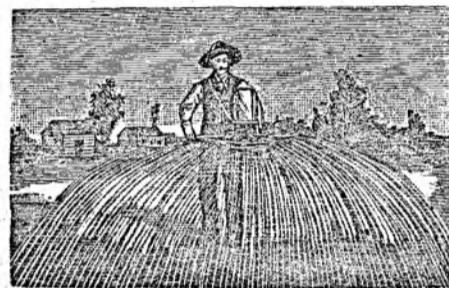
Principiu: Marfă bună cu prețuri ieftine.

Prețuri curente ilustrate gratis și franco.

Serisorile se resolvă prompt.

[2765] 1-26

Cele mai culaute conditii de plătire pe lângă serviciu prompt.

Marfă gata după plac.

PRIMA tovărășie română de cismărie IN SIBIU.

Strada Gușteriții, Dragoner-Wache.

Măiestrii cismari:

TEODOR MOLDOVAN, ZACHARIE ARON și IOAN DOBREAN,

constituiți în tovarășie de cismărie, aduc la cunoștința p. t. publicului, că în atelierul lor de cismărie se află tot felul de încălțăminte gata pentru bărbați, femei și copii, precum cisme cu limbă, cisme întărite cu două cuseturi, călțuni de tot soiul, cisme de tot soiul pentru femei și copii, ciobote mari și mici, ghetete pentru bărbați, femei și copii solid și trainic lucrate din material bun cu prețuri foarte ieftine.

Tot aci se execută prompt și ieftin tot felul de reparaturi.

Tovărășia cercetează toate târgurile din Transilvania unde se vinde numai marfă provăzută cu ștampila reuniunii.

Comandele din afară se execută repede și conștientios.

De clientelă binevoitoare și numeroasă se roagă

cu distinsă stimă

Prima tovarășie română de cismărie

în Sibiu.

[2543] 7-12

Prețuri foarte ieftine.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Legea despre servitori.

(Urmare.)

Stăpânul este îndatorat a da servitorilor plată, și hrană. Dacă tocmita s'a făcut și pentru vestminte, atunci și vestminte trebuie să le dea. Nu pot însă servitorii pofti, ca să li-se dea și obiecte de cinste la sărbătorile mai însemnate din an.

Servitorii și atunci pot pofti plată, dacă nu au fost tocmiți cu plată, și în vremea cât au stat în serviciu n'ar fi poftit plată, chiar și dacă în vremea cât au slujit li-s'a dat ceva în dar (Iud. Supr. 8 Dec. nr. 61.980).

Unde datina este, ca servitorii să fie tocmiți cu îmbrăcăminte, acolo hotărăște învoeala împrumutată. Când însă nu s'ar fi făcut tocmeală în toată regula, atunci este îndatorat stăpânul a da așa îmbrăcăminte, după-cum li-se dă altora în acel sat, după puterea de lucru și vârsta altor servitori.

Stăpânul este îndatorat ca din timp în timp să trimită servitorii la biserică de care se țin, să-i învețe la crutare, cumpăt, vieță și purtare morală. Când servitorii ar fi copii obligați a cerceta școalele elementare, stăpânul este îndatorat, după-cum poruncește legea de învățământ, a se îngriji de creștere și a-i purta la școală. Este îndatorat mai departe stăpânul a griji ca copiii îndatorați a umbla la școală și de vîrstă tină, să nu fie aplicați la lucruri grele, prin cari s'ar putea slăbi trupurile lor mai gingașe și s'ar împedeza creșterea.

Servitorul bolnav, fără de vina stăpânului s'au a sa, trebuie grigit din simbria proprie o lună. Când în această vreme nu s'ar întrăma sau vindeca, stăpânul această împregiurare o aduce la cunoștința antistiei comunale.

Stăpânul este îndatorat a se îngriji de vindecarea sau curarea servitorului, când dînsul a cauzat boala. Totodată este îndatorat a plăti toată simbria fără nici o subtragere, de pe vremea cât a zăcut bolnav.

Căzînd bolnav servitorul prin purtare imorală ori prin neascultare, stăpânul nu este îndatorat nici a-l griji nici a-i da plata pentru vremea cât a zăcut bolnav.

În asemenea întîmplări sînt îndatorați părinții, tutorii sau consăngenii (neamurile) a se îngriji de vindecarea celui bolnav.

Servitorii, cari s'au tocmit pentru isprăvirea unor anumite lucruri, trebuie să le împlinescă, după putință în vreme cât se poate de scurtă cu sîrguință și supunere. Dacă s'ar bolnăvi oare-care dintre

servitori, până la însănătoșirea aceluia, stăpânul îi poate încredința împlinirea unor lucruri la cari nu s'a fost tocmit, dar' asemenea lucruri nu pot trece peste puterea lui, nici nu i-se poate face imputare, dacă n'ar fi în stare a le isprăvi cu deplină cunoștință.

Servitorul, care n'ar voi a-și împlini sarcina, la care s'a îndatorat, poate fi prin lege constrins a-și face datorința. Totodată este îndatorat și poate fi constrins a plăti pagubele sau daunele făcute stăpânului. Nu însă atunci, când d. e. vitele ar paște în trifoiu și luțernă în fața stăpânului și așa lovite de colică ar peri. S'ar putea pofti replătirea pagubei, dacă stăpânul cu martori poate adevăra, că dînsul a oprit servitorul a merge la pășune în acel loc, și peste voea aceluia mergînd ar urma paguba. Peste tot nu pot fi statorite pentru restituire sau răsplătire, pagubele urmate din pășunat (Hot. Cur. 18 Ian. 1886. nr. 1670).

Pagubele, cari se întîmplă îndeplinind servitorul un lucru, și adevăra fie că în agrii stăpânului se bolnăvește vre-o vită și pier, sau că se strică vre-o unealtă, ori că este de față stăpânul ori nu, nu se poate pofti dela servitor să le răsplătească. (Hot. Cur. 31 Oct. 1888 nr. 4177).

Toate pagubele, făcute cu voea, urmate din nepăsare, din negrije și rea voință, servitorul este îndatorat a le răsplăti. Este îndatorat servitorul a aduce la cunoștința stăpânului ori-ce pagubă, răutate, neglijență și stricăciune, căci de nu face așa, și dînsul este răspunzător dimpreună cu ceilalți pentru pagubele ivite, și poate fi constrins la răsplătire.

Este oprit servitorul sub pedeapsă dela 2—16 fl. a părăsi curtea sau ocolul stăpânului fără știrea aceluia, a rămîne afară de casă peste vremea statorită sau a strica ordinea casnică.

Tot asemenea este oprit servitorul fără învoirea stăpânului a primi peste zi ori noapte prieteni sau străini în găzduire.

Servitorul este îndatorat a-și păstra lada și îmbrăcămintele la dorința stăpânului în casa acestuia. Ivindu-se unele prepusuri sau îndoeli, stăpânul poate pofti vizitarea lăzii și vestmintele servitorului, contrariîndu-se însă servitorul, această cercare se face numai înaintea antistiei comunale sau poliției. Stăpânul poate pune lada și vestmintele sub sechestru; nu poate însă fără întervenirea și cercarea antistiei comunale sau poliției să deschidă lada. Stăpânul nu poate fi tras la răspundere din partea servitorului pentru aceasta nedumerire, ca vătămător de onoare (Hot. Cur. 18 Oct. 1881. nr. 5885).

Servitorul este îndatorat a se purta cu deplină supunere, ascultare și onoare față de stăpân. Nu este iertat ca să-și vatăme stăpânul, dacă ar îndrăzni a-și bate sau lovi stăpânul poate fi pedepsit cu 50 fl. pedeapsă în bani, totodată pentru ase-

menea faptă poate fi luat la răspundere criminală din partea tribunalului.

Stăpânul își poate certa, amenința și pedepsi servitorul neascultător, renitent și prăpădit și îl poate chiar faptice bate; atunci însă se pofteste ca stăpânul să nu treacă peste hotarul pedepsei casnice. Adevăra nu este iertat a zdrobi oase, a săngera ori a schilăvi mâinile, picioarele sau a lovi capul până la asurzire. În asemenea cas pentru brutalitate stăpânul poate fi pedepsit.

Tocmeala împrumutată dintre stăpân și servitor înceată, prin desfacere împrumutată sau prin moarte. După moartea stăpânului, moștenitorii nu sînt îndatorați a ține servitorul în slujbă chiar dacă tocmeala ar fi făcută peste termen de un an, decât până s'a împlinit anul.

Stăpânul, răposînd servitorul, este îndatorat a plăti simbria moștenitorilor aceluia până la ziua când a căzut bolnav.

Servitorul se poate depărta din slujbă pe lângă abzicere: dacă stăpânul nu-i plătește simbria tocmită. Se poate depărta servitorul și înainte de timpul abzicerii, în cas de însurat sau măritat, ori dacă trebuie să se îngrijească de susținerea părinților, dar' în locul seu trebuie să se îngrijească de un altul. Mai pot fi luați din serviciu minoreni intrați fără învoirea părinților, tutorilor sau grijitorilor legiuinți. Nu pot fi siliți servitorii să urmeze stăpânii, cari își strămută locuința în alt sat.

Stăpânul poate să dea drumul servitorului dacă nu poate împlini lucrul la care l-a tocmit; dacă se depărtează dela lucru fără știrea stăpânului; dacă îi face pagubă cu voea; dacă prin purtarea rea strică pacea și liniștea casei și în urmă, dacă servitoarea cade în altă stare.

Îndată poate depărta stăpânul din slujbă servitorii: dacă prin lovituri vătămă pe stăpânul ori pe familia acestuia; dacă hulește casa și membrii din familie; dacă strică pacea și deosonorează casa; dacă cu membrii din familie trăește în legături oprite; dacă sînt necredincioși; dacă întărită contra stăpânului pe ceilalți servitori; dacă împrumută bani sau alte lucruri sub numele stăpânului fără știrea aceluia; dacă cu rea voință păgubește pe stăpân, dacă sînt beutori, prăpădiți și jucători în cărți; dacă peste 3 zile au fost închiși în temniță; dacă țin prietinie cu oameni prăpădiți, pe cari peste noapte și zi îi aduc în ocolul sau curtea stăpânului; dacă înșeală pe stăpân cu atestate false; dacă pe lângă toată admoniarea umblă cu foc, lumină sau pipă fără grije, din ce se poate naște foc; dacă nu se îngrijește de vitele și animalele cari i-s'au încredințat și le chinuie; în urmă dacă prin purtarea desfrînată cade în morburi lipicioase, cari răspîndesc scărbă.

Fără abzicere se pot depărta servitorii: dacă de cătră stăpâni își vîd amenințată sănătatea, viețea; dacă stă-

pânul voește a-i îndupleca la fapte imorale ori furturi; dacă și după-ace au fost stăpânii admoniați din partea diregătoriei, totuși flămânezesc servitorii; dacă stăpânul se depărtează peste 16 chlm., sau se duce în călătorie lungă; în urmă dacă pentru ceva boală sau neputință nu pot servi.

Servitorul poate să-și poftască simbria pe câtă vreme a slugit, cât și vestmintele ce i-se cuvin. Nici în cazul când servitorul și-a părăsit stăpânul nu i-se poate trage plata despre vremea slugită (Hot. Cur. din 1878. nr. 3568).

(Va urma.)

Despre îngrășatul porcilor.

(Urmare.)

Regule pentru îngrășat.

Unde s'a hotărit îngrășarea de mai mulți porci, trebuie aleși dintr'un fel și dintr'o turmă. Pentru-că porcii, cari au viețuit împreună sunt dedați a fi împreună, nu se bat sau mușcă unii pe alții. Porcii din mai multe tîrguri, deosebindu-se în năravuri și natură foarte cu greu se pot nărași. Economul nu ai cu dedarea porcilor laolaltă, dacă sînt adunați din mai multe părți, trebuie să peardă multă vreme și pe lângă toate acestea abia se pot deda chiar în vremea cea mai lungă de îngrășat. Apoi desele certe împedecă foarte mult îngrășarea regulată.

Economul sau neguțătorul, care se deprinde cu îngrășatul, chiar și dacă nu poate avea porcii dintr'o singură turmă trebuie să-i aleagă ca să fie de o vîrstă.

Porcii cu cât sînt de o natură și o vîrstă, cu atât se pot mai bine îngrășa. Dacă însă se amestecă la îngrășat porci bătrâni și tineri, creșterea și îngrășarea acelora se deosebeste foarte mult. Până când porcii bătrâni după-ace se satură se culcă și zac foarte bucuroși, mănâncă arare-ori și bine și se îngrășe ușor; porcii mai tineri mai mult cresc, mănâncă peste zi mai de multe-ori și se mișcă mai adese-ori. Fiincă prin aceste mișcări și alergări, la mîncare, beutură porcii mai tineri nu lasă în pace pe cei bătrâni, acștia apoi se poartă cu ură față cu cei tineri și unde numai îi pot îi mușcă și alungă.

Porcii aleși pentru îngrășare îndată la început pot fi hrăniți cu grăunțe sau bucate mai slabe. Fiind porcii animale foarte mîncăcioase, îndată după-ace s'au luat din turmă și s'au ocolit pentru îngrășare, bucuroși consumă toate bucatele fie chiar și rele. Nu se pot hrăni porcii cari se află în carne bună și porniți spre îngrășare cu bucate rele, stricate ori muceșite. Dacă acestora li-s'ar da bucate rele, li-se poate strica într'atîta stomacul, încât nici pe viitor nu se mai pot aduce în starea de a fi buni de îngrășat. Porcilor îndată-ace li-s'a dat grăunțe sau bucate bune și sînt pe calea îngrășerii, nu este iertat a schimba hrana în mai rea.

Fie bucatele de îngrășat din ori-ce, îndată la începutul îngrășerii câteva zile li-se dă abia a patra parte din hrană, după aceasta li-se sporește la jumătate, abia la 10 zile li-se dă a treia parte. La 3 săptămâni apoi li-se poate da toată porțiunea de hrană. Porcii, cari s'au luat pentru îngrășat dela pășune au niște intestine (mațe) foarte largi, sucurile din rînză sînt slabe, aplecate mai mult pentru mistuirea ierbii, buruenilor și rădăcinilor. De aceea se pofteste ca cu încetul să se înărească stomacul și intestinele spre a putea mistui și bucate mai grele. Aceasta o știu chiar și plugarii nostri, cari de regulă la începutul îngrășerii dau porcilor bostani, pepeni, burueni, lături și tot bucate ușor de mistuit. Dacă nu s'ar ținea seamă de această împregiurare și porcilor li-s'ar da bucate prin cari li-se poate îngrășa rînză, din aceia cu greu se pot alege mai târziu porci buni de tăiat.

Îndată-ace porcilor li-se dau bucate și grăunțe mai bune și uscate, trebuie îngrijit de apă îndestulitoare, care să ajute mistuirea. Când porcii se nutresc cu grăunțe, apa curată este neîncungiurat de lipsă porcilor. Aceasta nu poate fi înlocuită cu lături. Din lipsa de apă porcii pot fi atacați de boale sau li-se poate strica rînză. Bucatele cari au putere hrănitore în măsură mare încălzesc stomacul (rînză) și intestinele foarte tare.

Scopul îngrășatului este ca să se producă unsoare și carne multă cât se poate în vreme scurtă. Deci datorința economului este, ca bucatele alese pentru hrana porcilor așa să le întocmească ca să desvolte cât se poate toată puterea de nutreț din diusele, de altă parte ca să o facă cât mai ușoară de mistuit. Cu cât sînt mai ușoare la mistuit, cu atîta obosește mai puțin stomacul porcilor, cu atîta se poate desvolta mai bine puterea de hrană și cu atîta se îngrășe mai iute și mai bine porcii. Așa bucatele mai tari și grele de mistuit se macină ori sfarmă și se dau pentru nutrire ca făină ori ca pîsat.

Fiindcă sărurile ajută foarte mult mistuirea, fiind ca stomacul porcilor să îndeplinească o lucrare regulată de mistuire, trebuie să le dam mijlocul care să ajute această lucrare, adică sare. Mai ales porcilor cari au intestine sau organe mai slabe pentru mistuire, trebuie să le adagem prin sare puterea mistuitoare. Porcii cu intestine destul de tari și bune n'au atîta lipsă de sare. Fiindcă la cei cu intestine slabe sarea ajută, din contră la cei cu intestine tari le poate strica, nu este bine să li-se pună sarea tuturora deodată în mîncare ori beutură. Unde se îngrășe mai mulți, sarea să li-se pună ca la oi, de unde după trebuință pot linge, fiecare după-cum au lipsă. Unde nu se îngrășe decât pentru casă anume trebuie îmbiați cu apă puțin sărată. Chiar dacă

li-se pune în mîncare, să ținem măsură anumită, se poate da adese-ori însă în măsură mică. Nici-când să nu lise pună în apa de beut.

De loc nu trebuie opriți porcii dela mișcare, din contră fiind ei dedați cu alergări pe cîmpuri, la începutul îngrășerii trebuie să ne îngrijim să aibă ocaziune să se poată mișca. Nu are drept economul, care presupune, că mai bine se îngrășe porcul care este ocolit și n'are loc de mișcat. Din contră mistuirea este mai regulată, unde porcii se pot mișca în dragă voe. Îndată-ace încep a se îngrășa, cu încetul porcii înșiși caută liniștea, odihna și curmă alergările.

Când porcii se nutresc cu bucate bune, din cari dobîndesc unsoare și care le încălzește sângele, atunci au lipsă de multe lucruri rēcoritoare, adică de apă și scaldă. Cu deosebire vara și când este vremea călduroasă tăvăririle în mocirle și lacuri ajută mult la sănătate și îngrășare. Mai ales este de dorit ca plugarii nostri să știe, că porcii foarte adese-ori pentru aceea își perd apetitul, nu mănâncă decât ca cu gura altuia, pentru-că sînt închiși îndelungat ori că le lipsește scaldă. În asemenea întemplări apoi li-se dau porcilor deosebite leacuri: antimoniu, peatră acră, floare de peatră pucioasă. Aceste mai mult strică decât ajută. Aici leacul cel mai bun și potrivit este mișcarea și scaldatoarea, care vindecă nemistuirea; fi-rește dacă nu suferă porcii de altă boală.

(Va urma.)

Despre mașina și storsul mierii.

Voind stuparul a ave miere bună, este neapărat de lipsă să aibă mașină pentru storsul aceleia. Instrumentele cu cari se poate stoarce mierea sînt foarte deosebite, însă mai bună și mai corēspunzătoare scopului este mașina inventată de un Italian din Dolo. Aceasta întrece toate instrumentele folosite până acum și se și folosește de toți stuparii mai practic, căci prin aceasta pot ave mierea cea mai curată și de culoare foarte plăcută.

Mașina stă dintr'un ciubēr de lemn s'au metal, care se întărește cătră niște picioare. În fundul ciubērului este o grinduță și în mijlocul acesteia este o gaură. Față cu grinda aceasta paralel se află și altă grindă deasupra, întărită cătră picioarele ce țin ciubērul, care asemenea are o gaură în mijloc. Între aceste două grinzi se așează un fus, cătră care sînt întărite niște lopețele, fusul se învîrtește în găurile din grinzi. Între lopețele se așează fagurii meniți pentru stors. În capetele lopețelilor în formă de cerc sînt întărite fire de drot sau sîrmă de metal, ca așa fagurii așezați între lopețele să se razime în aceste droturi, dar' se pot întocmi sîrme sau droturi

chiar și curmeziș peste faguri. Prin puterea centrifugală de învîrtire și desvîrtire se scoate toată mierea din faguri. Așa că dacă mierea dintr'o lățime a fagurilor a eșit, atunci se întorc cu cealaltă și de nou se învîrtește fusul s'au osia din mijlocul ciubêrului. Mai bune sînt mașinile pregătite din lemn, ferul ruginează, pentru aceea nu se poate recomanda. Ca mierea să nu străbată în părții ciubêrului, aceea se ung cu ceară, care se picluște sau calcă cu fier încălzit cătră părții ciubêrului, întocmai cum se picluesc veșmintele.

Cul-gîndu-se fagurii din coșnițe, care cum se pregătește se și pune în mașină. Adeacă de pe faguri înainte de ce s'ar pune în mașină se taie ceara care învêlște celulele. După-ce s'au pregătit fagurii, în acest mod se așează cu ramele în mașină, atîția pentru căți se află loc patru sau șese. Cât pentru fagurii din coșnițele simple stuparul practic îi va pregăti așa ca să poată încăpê în mașină.

Cu acest aparat putem dobândi mierea cea mai curată, apoi nici fagurii nu trebuie stricați, ci după scoaterea mierii din ei de nou se pot folosi, dacă se păstrează pentru anul viitor în loc curat. Prin această mașină deoparte dobîndim mierea cea mai prețioasă, de altă parte scutim albinele dela pregătirea fagurilor, economisînd la tot chilo de faguri 10—15 chile de miere. Stuparii cari stupăresc cu coșnițe artificioase, faguri goliți dela coșnițele simple, îi pot folosi la coșnițele artificioase.

La storsul mierii sê fim cu grije la următoarele impregurare: mierea care este învêltă în celule prin ceară este cea mai bună, mierea care se află în faguri neînvelită este crudă și nici nu se poate păstra mult timp. Prin urmare mierea care nu este învelită prin ceară în celule, sê se stoarcă laolaltă și aceea sê se folosească mai întăiu, ear' cea învelită se poate păstra mai mult timp.

Dacă după stors ni-au rămas mînușuri de faguri mieroși, mai ales dela coșnițele simple, din cari prin mașină nu se poate stoarce mierea, atunci acesti faguri se pun într'o oală nouă de lut, aceasta se așează în alta mai mare cu apă, care se pune la foc ca să fearbă. Începînd a ferbe apa, fagurii se amestecă c'o lingură pînă-ce se topesc toți. După aceea se pune oala să se răcească, răcindu-se se ia pătura de ceară deasupra mierii. Mierea în acest mod căștigată va fi negricioasă, însă destul de bună și se poate întrebuinta la nutrire. Acest mod de stors mierea sê se folosească numai în cazul amintit. Mierea stoarsă cu mașina are un preț mai bun și prin colorare se recomandă.

Mierea se folosește la pregătirea miedului și a vinului de miere. Din dînsa se pregătesc mai multe aluate; ca autremînt e foarte folositoare copiilor și morboșilor de piept.

Ceapa friptă în miere ne dă foarte bun medicament pe rane. Mierea mestecată cu hrian se folosește cu cel mai bun succes contra tusei. Acest din urmă medicament se folosește și la durerile de piept, însă în acest cas hrianul se frige în miere.

Știri economice.

Iubileul și expoziția. Reuniunea agricolă săsească din Transilvania, și-a ținut aici în loc în 28 și 29 Septembrie st. n. iubileul, adică sărbătorirea a cincizeci ani dela întemeiere și expoziția economică. Sămăbăta înainte de amezai s'a început sărbătoarea cu mulțime de popor din satele vecine. Poporul săsesc era îmbrăcat în veșminte de sărbătoare, n'a fost însă destul de însușețit, cum se putea aștepta la acest privilegiu atât de însemnat.

Conductul porni din tîrgul vitelor cam la 8 și jum. ore și continuă prin strada Ocnei, Gușteritei, a Sării-mare și Sării-mici, a Pintenului, Piața-mare, a Cîsnădiei și a Șevisului. Abia la 10 ajunse înaintea localului Gesellschaftshaus, unde i-se faci primirea.

Acest conduct economic înfățișa cele patru anotimpuri: primăvara, vara, toamna și iarna.

Înainte primăverii mergeau călare cu steaguri, între cari fălăia în mijloc steagul unguresc, măcelarii din Sibiu îmbrăcați în portul vechiu săsesc. După acestia urmau călăreți în portul săsesc țerănesc și musicanții din Gușterita. Primăvara era simbolisată de fete îmbrăcate așa cum es la lucru primăvara cu flori, iaccinte și brînduși cu greble de curățit frunzele din grădini. Flăcăi și copii purtând sape, hărlete, răzușe de pomi și peste tot uneltele cari le folosesc în această vreme la lucrul cîmpului.

După tinerimea veselă, care pășia cîntînd și glumind veniau plugarii, cu un plug de lemn tras de 4 boi înfrumusețați în coarne cu flori. După-cum spune tradiția, acest plug s'a făcut în anul 1000—1200 și ferul lat și ciorozia era de fer, dar grindeiul, p'azul, cîcudă și unicul corn de care se îndrepta era de o grosime și mărime de admirat. Adevărat plug vreauic de vîzut și de preț istoric.

Acestui plug urmau alte două, simplu și schimbător, de sistem nou, tras de 4 cai, apoi două estirpătoare, după aceste 3 sîmînători cu saci din cari sîmînau ovîș și o'z, mașină de sîmînat, grape, două tăvălicuri.

În fruntea grupei care reprezenta vara ear' erau călăreți musicanții din Șura-mică, după acestia fîciori și fete, mulțime de lucrători, cu coase, sape, greble și seceri. După acestia erau trase de boi și cai mașinile: de secerat, legat și de făcut snopi. Veniau apoi fetele dela secere cu cunune de grâu și înstruțate cu flori. Acestora urmau hoii și caii cu carêle de grâne, mașini de înblătît cu vapor, putere de vite și oameni, vînturătoarele, și deosebitele triere de curățit grânele.

În fruntea grupei care înfătoșa toamna deasemenea erau călăreți și musică. După musicanți ear' erau flăcăi și fete cari purtau în coife poame, culegeau cucuruz și peste tot fructele de toamnă. Cu deosebire în mod pitoresc era reprezentat storsul, cu pîndarii în veșminte pestrițe ca boabele de struguri, fete cu cununi din frunze de viie, tineri și bătrîni ducînd, în coife, ciubere și alte unelte de culles de viie. După acestia erau trase mașinile de sdrobot și stors struguri, carê de otavă trase de patru vaci grase rasa Pinzgau.

În fruntea grupei care înfătoșa iarna, era musica din Șura-mare. După musică erau mulțime de flăcăi, fete, copii cu sînnii, furci de torș, oameni îmbrăcați în veșminte groase de iarnă, pe un car tras de patru boi se afla o familie șezînd cu copiii sub pomul de Crăciun. Aici erau mai frumoase înfătoșarea nunții țerănești și șezătoarea cu tinerimea glumeată și deosebitele sărbări naționale. Vîntătorii încheiau înfătoșarea iernii, cari erau cu toate uneltele pe dîșii: puști, căni și mînatori. După acestia de nou erau trase o mulțime de mașini: de tăiat nutreț, napi, de desfăcut cucuruz și altele.

Expoziția s'a întocmit la Gesellschaftshaus și Hermannsgarten. Virele peste tot au fost numai de rasa Pinzgau, și erau bine grijite și frumoase.

Porcii expuși erau de patru rase: engleză, mongoliță, poloni și rasă ardeleană. Cu deosebire rasa engleză și mongoliță, neagră și albă, era de o frumusețe și grăsimă de admirat.

Dintre galițe cu deosebire găștele: „Emdem“ și găinile „Langsham“ și „Haudan“ atrăgeau mai mulți privitori. După toată combinarea prăsirea acestora este la tot cazul recomandabilă.

Expoziția de grâne, seminte flori legume și mașini dovedesc, că poporul săsesc lucră cu multă grije și înțelepțește pămîntul.

Partea expoziției de poame și struguri a căștigat multă plăcere privitorilor. Cu deosebire s'au distins poamele și strugurii trimiși dela Sașii din Bistrița. Așa se vede că ținutul Bistrița-Nasăud este un ținut binecuvîntat de D-zeu pentru cultura de pomi, mai toate felurile de mere și pere sînt bine crescute și au înfătoșare sănătoasă.

În urmă literatura sau scrierile economice în limba nemțescă, încă arată un magazin bogat, din care se poate deștepta și lumina poporul.

Din traista cu povețele.

Intrebarea 142. O nevastă se roagă a i-se spune ce ar avê de făcut ca să scape de durere de cap. Mai cu seamă o doare partea stîngă a capului, așa că ochiul stîng 'i-s'a închis cu totul, nu vede cu el nici dacă își ridică pleopa, altcum el este limpede. Medicul i-a prescris: „Kali Jodati grm. 10. Aqu. dest. d. grm. 200“, fără-ca să-i folosească ceva. Nevasta este de vre-o 24—25 de ani, mărîtata de 2 ani, și foarte săracă de sînge. Ea pătîmește cam de pe la Rosalii a. c. Septembrie. *Abonantul 3628.*

Răspuns. Această boală poartă numele de „neuralgie“ ori reumatism împreunat cu foarte mari dureri. După-cum aflăm în cura de apă a lui *Kneipp* se poate vindeca prin mijlocul și tra tatul următor: Îmbrăcarea de două-ori pe săptămână a unei cămeși udată în apă sărată, pentru scoaterea materiilor nesănătoase. De două-ori pe săptămână câte o jumătate de scaldă, pentru întărirea de jos a corpului. De două-ori pe săptămână o spălare peste tot corpul pentru aducerea corpului în activitate.

În urmă pentru reumă (mătr ci) migrene și influență este foarte recomandată apa de reumatism de profesorul de medicină Dr. Lindhorsts, receptul este următorul:

Phenocollum purum 1:3
Phenocollum solivlicum 0:5
Phenocollum aceticum 0:2
Aqua. dest. carb 600:0
M. k. 0:80 pro Flasche.

POSTA REDACȚIEI.

Dlui I. Capeta în Șona. Pentru aflarea numerilor trași la *Basilica*, caută registrul la casa de dare. Noi nu putem ține seamă despre tragerea tuturor losurilor, că atunci toată foaia ar fi cuprinsă cu aceste.

Dlui Nic. Dragoescu. Despre ceea-ce aveți de făcut față cu căsătoria civilă vi-s'a dat povețele, ce-țește „Foaia Poporului“.

Dlui P. Vrasiu, preot în Stănișoara. Pentru instrucțiunea gornicilor carte în limba română nu se află.

Dlui Ioan Vaselin. Măiestrii plătesc darea de venit a III-a clasă. Se socotesc 10% după venitul curat. Dacă i-s'ar pune mai multă, cere reducere dela direcțiunea financiară din comitat pe lângă motive demne de toată încrederea.

Monografia economică-culturală a comunei

Gurarîului.

Scrișă de *Ioachim Muntean*, preot.
(Urmare).

6. Intocmiri industriale.

Afară de sus numitele clădiri și localuri se mai află aici încă și unele întocmiri industriale (pentru măiestrii), precum: o *fabrică de tors*, bine înzestrată cu mașini și unelte, ce e proprietatea unei tovărășii săsești din Sibiiu. Această fabrică se mîna mai de mult numai cu apă; ear' de un an încoace 'i-s'a adaus și o mașină de vapor (cu foc), pe care o întrebuițează când se împuținează apa.

E și o *moară de sîlă* (de al es făina și grisul), acum în nelucrare, proprietatea familiei Kissling din Sibiiu; o *moară comună* și alte 3 mori private.

Petru Ciontea, proprietar al unei mori, are și *coș de straițe, vîltoare de foale, piuă de harnă și de uleu* și lângă moară *joagăr* (firez).

Piuē de haine și de uleu mai au: Chiric Tăban, Avram și Petru Bungărzan, Șerb Simu și Andreiu Câmpean; ear' piuē numai de haine: Erezii lui Petru Stanciu, Andreiu Câmpean, Ioan Gl. Câmpean, Petru Dămian, Pavel Bîrză, Savu Droc, Toma Costandin, Zaharie Stoiță, Ion Stoiță și Ion Ciontea.

Numai joagăre au: Andreiu Câmpean, Costandin Cădea, Ioan Gl. Câmpean, Avram și Petru Bungărzan, Chiric Tăban, Pavel Bîrză, Avram Costandin, Nicolae Stoiță, Nicolae Curtean și Ioan Ciontea.

Curțile cuprind laolaltă loc de 44 jug. și 240□°.

7. Amintiri din trecut.

În strada lungă, pe lângă curtea lui Arsenie Triștiu, N. 102—3, se află jghiaburile așa numite „*Petrile Nemților*“. Numirea aceasta are temeiu istoric. Spun adecă bătrânii, că Sibiienii avînd lipsă de peatră, fie la întărirea cu zid a orașului, fie la alte zidiri, — când și la ce anume nu se știe, — au abătut »Riul«, sau o parte numai din el, pe la acest loc și 'l-au condus apoi printr'un iaz sau canal, de aici peste cîmp până la Sibiiu, pe o cale cu mult mai scurtă, ca pe unde curge acum ocolind peste Orlat și Cristian. În chipul acesta au dus ei cu plutele peatra ruptă din coasta de pe lângă curtea sus numită.

Urma acelu iaz se mai vede încă și acum pe cîmp peste dricul numit din vechime, fără îndoeală chiar pentru acest cuvînt: „*Pe Șanț*“.

Că iazul de »*Pe Șanț*« într'adevăr a fost oare-când, e dovadă și impregiurarea, că la anul 1875 locuitorul Iacob Hanzu, bun cunosător de hotar, care 'mi-a și dat mîna de ajutor la întocmirea acestei monografii, lucrînd în cîmp, a dat aici peste un trunchiu de lemn gros de stejar, în stare încă atât de bună, că s'a făcut din el troacă de fântână. Și se știe, că stejarul trăește mult în pămînt.

8. Focuri (incendii).

La anul 1785, după-cum se va vedea mai pe larg la alt loc, erau în comuna noastră 365 de case. Punînd acest număr în fața celor 600 de astăzi,

reese faptul, că în curs de 100 de ani, casele s'au sporit cu 235.

S'ar fi sporit de bună-seamă și mai mult; dar' în acest timp comuna în 3 rînduri a fost bîntuită de focuri îngrozitoare.

Cel dintăiu s'a întemplat pe la începutul veacului acestuia și a pustit cu desevîrșire strada Budului și a Poplăcii de astăzi; focul al 2-lea dela anul 1855 a prefăcut în cenușe o parte din strada Lungă și întreagă strada Crucii și a Hodrii; ear' cel din urmă dela 26 August st. v. anul 1862 a nimicit întreagă strada Cristianului și a Orlatului-cea-mare și cea mică, cu care privilegiu au ars și protocelele matriculare ale parohiei greco-catolice.

Urmările stricacioase pricinuite de aceste focuri se mai vîd încă și acum și se simt. Mulți oameni adecă s'au îndatorat pe la bănci, mai cu seamă la cea veche săsească din Sibiiu, ca să plătească împrumutul dela erar, cu care 'și-au fost înciripat atunci în pripă căscioare sau clădiri economice, ear' alții mulți au rămas până astăzi fără adăpost, prefăcînd pivnița în casă de locuință.

9. Grădinile.

În protocelele cărților funduare (de moșie), cari cuprind parcelă de parcelă, proprietatea particularilor și a comunei de pe întreg hotarul ei, precum și în catastru, care e întocmit pentru măsurarea dării de pămînt, curțile și grădinile aflătoare în lăuntru comunei, se numesc: „*Intravilan*“; ear' cîmpul de arătură și fînațele din jurul comunei, apoi pădurile și munții se numesc laolaltă: „*Extravilan*“.

Ca să sfîrșim așadară cu »*Intravilanul*«, trebuie să vorbim ceva și despre grădini.

Pe lângă cele mai multe curți, mai ales în cari se poartă și economie de cîmp, se află câte o grădină, mai mare ori mai mică, în care se ridică, dinspre dosul șurii, jirezile de paie, după îmblătitul bucatelor.

Ele se mai folosesc încă ca grădini de pomi și de legumi.

Între locuitorii sau proprietarii celor 600 de case vor fi la vr'o 100, cari au numai curți, fără grădini; dar' tot cam la 100 grădini fără curți. Peste tot se pot lua cam vr'o 600 de grădini, bune de a se cultiva în ele pomi și legumi. Se și cultivă la noi cu destulă îngrijire pomii, și adecă: merii de toate soiurile, cu deosebire însē »*pătulii*«, apoi liderii, posapii, cîsnădeștii, jorjeneștii și alții; mai multe soiuri de pere, precum: popești și ovăsești, pargamute și turcești, dar' mai ales cele pucioase, care tăiete și uscate, se folosesc iarna ca poame; apoi nuci, prune roșii și târzii, vișine și cireșe.

Din perele și merele căzute sau mălăiețe, storcîndu-se în teasc, se face oțet. Teascuri de acestea se află aici destule. Treverile se dau la vite și la porci.

De câțiva ani încoace au început a face oamenii și vin de poame și au isbutit.

Din rodul pomilor, socotind anii mai mănoși, se trece în comună cam $\frac{1}{3}$; ear' $\frac{2}{3}$ se vînd, parte în piața Sibiiului, parte la neguțătorii din Cacova.

Pomăritul aduce pe an în socoteală mijlocie un venit cam de 1200—1500 fl. v. a.

Se mai cultivă ici-colea printre pomi și unele soiuri de legumi pentru trebuința proprie, precum: ceapă, ardeiu, castraveți, fasole, morcovi (mure), țeler, patlagele și alte verdețuri. Dar' nu ajung nici pe departe să acopere trebuința obștei; de aceea mulți bani se cheltuiesc Dumineca pe legumi de tot felul în tirgul comunei noastre, trecînd în pungile comunelor vecine, care cultivă de pot și vinde.

Grădinile în Intravilan cuprind la olaltă loc de 95 jug. și 1508□°.

10. Cîmpul. Pădurile. Munții. Hotarul.

Dacă, urmînd cursul Rîului, eșim din comună, ajungem în »*Cîmp*«.

În dosul nostru rămân dealurile cu pîdurile sau fînațele și munții.

În jurul comunei, precum și mai departe spre Răsărit, Meazănoapte și Apus se întinde cîmpul, cu arături și țelini.

Arăturile în cîmp cuprind un teren de 910 jug. și 446□°, ear' țelinile cam pe jumătate, anume 448 jug. și 55□°.

După-cum despică Rîul comuna așa despică și cîmpul în două, avînd în partea dreaptă: „*cîmpul mare*“, ear' în cea stîngă: „*cîmpul mic*“. Cel dintăiu se întinde mai departe ca cestalalt, și se întâlnește cu hotarul sau cîmpul Orlatului, Cristianului și al Poplăcii.

Al 2-lea se hotărește numai cu Orlatul („*Câmpșorul*“).

a). Cîmpul cel mare.

Cîmpul cel mare se alcătuește din următoarele 29 de „*dricuri*“, numite astfel și în foile catastrale, anume: „*Gărdurele*“, „*Dricu Cremenii*“, „*Valea lui Roman*“, „*Gura Budului*“ (dela părăul cu acelaș nume); „*Gura Mărăjdiei*“ (dela valea cu acest nume), care ca și „*Părăul*“ și mai în jos „*Valea lupului*“ și ca „*Părăul scurt*“ percurge cîmpul de-alungul și se scurge din jos de Cristian în Cibin. „*La Hata*“. Pe la „*Părăul Hati*“ și pe la „*Gura Mărăjdiei*“ a aflat Iacob Hanzu trunchiuri de arbori bătrâni: un brad „*nemeș*“ și un fag de mărime neobicinată, în parte nămoliti și îngropati în pămînt, dovadă, că pe unde acum sînt țelini frumoase în apropierea comunei, odinioară era pădure mare de fag, ba chiar și brădet. „*Calea scofinoasă*“ cu o fîntăniță, a cărei apă se crede că ar avē putere vindecătoare de unele boale. „*Calea Tăișului*“; „*Între Mărăjdii*“; „*Sub Chiporēl*“; „*Stējeret*“; „*La zăvoiul lui Crăciun*“; „*La Măgurea*“; „*Pe Șanț*“, cu urme din iazul pomenit la alt loc; „*În Plopiș*“. De dricul acesta se ține și un loc de 29 jug. și 280□□ proprietatea comunei, un fel de islaz sau loc de pășune, unde slobod oamenii boii, când vin dela Sbiu pe la „*Plopiș*“. „*În Șes*“; „*Podul lui Voic*“; „*Stîlpul Popii*“; „*Grădinile Bratului*“; „*Calea Dulcii*“; „*Dulcile cele mici*“ (folosite mai de mult ca curechiști); „*Din jos de Mărăjdie*“; „*La Curătură*“; „*La Hilm*“; „*Peste Gruiu*“; „*Delniți*“; „*Mărăjdia sacă*“; „*Trestioara*“ și „*Pe Răstoci*“. (Va urma.)